Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 24 сентябрь, 1977 шу. ● № 115 (5802). ● Мах 2 кеп.

Вьетнама Социалистически Республика Президентага
новкъостага ТОН ДЫК ТХАНГА
Вьетнама Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарага
новкъостага ЛЕ ЗУАНАГА
Вьетнама Социалистически Республика Къаман собране Массазарча комитета председателага
новкъостага ЧЫОНГ ТИНАГА
Вьетнама Социалистически Республика правительства премьер-министрга
новкъостага ФАМ ВАН ДОНАГА

Деза новкъостий!

Шо а шута гIолла вежарашха дола вьетнамски халкъ а Вьетнама Социалистически Республика Къамий ВIашагIкхийттача Организаце членалла дIаэцарца дег тIара даькъала дувц оаха. Из белгала событи хьахилар вьетнамски халкъо, социалистически содружества мехкаша дунен халкъашта юкъерча арене вьетнамски паччахьалкхен законагIа йола бокъонаш Iалашъяра тIехьа йIаьхха хана а тIатеIIа а къовсам лоаттабарах.

Къамий ВIашагIкхийттача Организаце член хиларах тарра Вьетнама Социалистически Республика керда шерра торонаш йолаш я вежарашха долча социалистически мехкашца, вай планета тIарча машар хьаштдолча ерригача паччахьалкхенашца цхьана массанахьа машари кхерамзлен чIоагIъеча, дунен халкъашта юкъе цхьана леладу гIулакхаш дегIадоаладеча конструктивни дакъа лаца.

Вьетнама Социалистически Республика машарера арахьара политика чакхйоаккхача, социализм хьалъеча дIахо а толамаш дахар лов тхона.

Л. БРЕЖНЕВ **А. КОСЫГИН.**

ЮБИЛЕЙНИ ВАХТА ТОЛАМЕ ЧАКХЪЯККХА!

100000 ТОНН ХЬАЖКIАШ ЙОАХАРГЬЯ ВАЙ!

АТАГИНЦИЙ ХЬУВКЪАМА ЦIЕЙ

Бокъонца дола деггIоздеи цIей дар «Атагинский» совхоза болхлой укх деношка. ШоллагIча баьцадаарий бригаде вIашагIкхийттабар совхоза механизатораш, кулгалхой, кхаш леладу болхлой, уж болча баьхка хьашпий. Цlейна баьхаи да — республике эггара хьалха хьажкIаш чуийца кхаш деладерий коллектив ялар.

Сийнача баь тIа, бригада ковна дIоаххал, кхаь оагIорахьара оттадаьд истолаши гIандаши; цар тIа багIа хьажкIий лакхара хьувкъам хьалкхебараш, из чуийцараш, совхоза ялат чуэцача новкъостал даьча организацей викалаш. ИнълагIа оагIув президиума истолаша дIалаьцай. Президиуме ба республикера а, Грозненски районни а организацей кулгалхой, совхозе хьалхле леладу болхлой, кулгалхой, хьашпий.

Доккхача ковна арахье дIадаьцца, къахьегамхой котало хьахьокха эттача санна, латт тайп-тайпара техника — ялат чуэцача хинна тракторaш, комбайнаш, автомашинаш.

Хоздаьд ков а цIепой пенаш а лозунгашца.

«Сийле хийла шун, совхоза хьажкIаш леласраш!».

«Ялат чуэцар — еза ха я. Цхьаккханега яц укхаза парпIато!».

«Уйла а дог а балхаца хилийта, хIара секунда балха лорае!».

Иштта да цар тIара дешаш, тIахьехамаш. Совхоза коллективо уж мел бакъдаьд гучадоал цIей дIадоладелча.

Торжественни митинг хьаелл колхоза парткома секретара Часпиев Ахьмада. Дош лу КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро члена, облсовпрофа председатела Олег Семенович Беляевна. Цо деш парте областной комитето совхоза коллективага дайта моаршала письмо:

«Деза новкъостий! — йоах цу тIа.

Парте Нохч-ГIалгIай обкомо боккха кхаъ хинна тIайийцар «Атагинский» совхоза коллективо — республике ялатийна лаьрхIа хьажкIаш лоацача хана (20 балха дийнахьа) чуэцара инициаторо — шийн дош толаме кхоачашдарах бола хоам.

Механизатораш, шоллагIча кIи-марса беррига доакъошхой, паччахьалкхен хьашташ шоаш кIоаргга кхетаделга а гойташ, ипатовски кхаш леладерий опыт шерра юкъе а йоалаяь, балха 18 дийнахьа чуийца баьннаб 12 комбайнаца 1000 гектар кхай тIара хьажкIаш.

РЕПОРТАЖ

ПланагIа 1200 тонни тIайийцача декхарегIа 1400 тонни паччахьалкхенга йоккха йоагIаш хиннача оаш ехкай 1750 тонн хьажкIаш. Кхы дIахо а дIалуш я хьажкIаш...».

Цlераш йоах хьалха латтача хьажкIаш лелаерий, дикагIболча болхлой. «Атагинский» совхоза коллективе дика вIаштIехьбаьккха болх, цун хьокхам мел боккхача лоархIаме да белгалдоаккх юрта боахаме керда толамаш доахача, СССР Конституце проект ювцаро айдеь наькъ къахьегама а политически а хьинар нийсагIа хьожадеча.

Къахьегама котало яккхарца боахама коллективага дIайха моаршал а кхайкадеш, кердача толамашца Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара накъадаха низ кхоачалба шун, йоах письмо тIа совхоза механизаторашка, кулгалхошка, специалисташка.

ХIаьта керда толамаш даха моттигаш шортта я коллектива. Парте XXV съезда решенеш толаме кхоачашъяра укх юбилейни шера тIайийцача социалистически декхарашца лаьрхIад: ялат — 10700 тонн даккха, цу даькъе хьажкIаш — 2850 тонн; баьцадaараш — 3060 тонн, шура — 2400, дулх — 454 тонн даккха. Цу тайпара лакха я уж продукташ паччахьалкхенга йоккха лаьрхIа йола цифраш а: ялат — 3000 тонн, баьцадaараш — 2300, шура — 2000, дулх — 454 тонн.

Уж цифраш, кхашкара йоахача продуктай хьакъехьа, карагIдаьнначунга диллача, гаьна лохагIа хилар хьагойтар митинге ше даьча къамаьлаца совхоза директора Александр Иванович Калиникина. Паччахьалкхенга тахан алца дехка даьнна ялат да 3750 тонн, е 1750 тонн планал совгIа; ялатийна чуэца лаьрхIа хинна хьажкIаш ворхI бIаь гектар хиннача коллективо чуийцар 1000 гектар.

Деррига а укх шера дIалурггдола ялат 4 эзар тонн да.

ЧIоаггIа гIадвуташ, доккхал дайташ я директора кхувла цифраш: Социалистически Къахьегама Турпала Гайтамиров Шираане шийн вешийца Алхазурацеи воIаца Хасмохьмадацеи цхьан агрегатаца чуийцай 150 гектар (18 дийнахьа!), цу кхай тIара даьнад 1226 тонн ялат, е юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 87 центнер томараш тIехь хьажкIаш (фииг болаш 57,5 центнер!).

Цунца яхь леладеча Вагапов Байке шийн воIаца Хусейнацеи Идразов Рашидацеи 200 гектар кхай тIара 1508 тонн ялат даьккхад, е 51 центнер фуальяьхa хьажкIаш гектара тIара.

Иштта лакха да Акаев Салмана, Магадаев Iабдулай, Тасуев Лом-Iаьлий балха хьокхамаш.

ТIаккха, совхоза социалистически декхарашца лаьрхIа хинна хьувкъам бар хIара гектара тIара 40 центнер.

Цу йоккхача къахьегама коталон боккха мах а беш, совхоза парткомои, профсоюза болхлой комитетои, дирекцеи дикагIболча болхлошта — лакхе цIераш яьхараштa a, кхычарна а — ахчани маьхеи совгIаташ, Сийлен грамоташ елар торжественни хьале, вIашагIкхийттараша массане а тIоараш тохаш хьал а лоацаш.

Механизаторий цIерагIа митинге лоацца къамаьлаш дир Гайтамиров Ширванеи Вагапов Байкеи.

— Тахан тхо боккха кхаъ а хинна ала йиш йолаш да, — йоах цар, — оахоп денна дош кхоачашдаьлга: ялат чуэца лаьрхIа кхайкаяьча ханах а, иштта ялата хьувкъамах а. — Тхо кийча да гуйре чуерзаеча метте кхыча боахамашта а новкъостал де.

Парте Грозненски райкома бюрои райсовета исполкомеи цIерагIа, баьккхача толамца совхоза коллектив даькъала а ювцаш, къамаьл даьча райкома хьалхарча секретара Анатолий Иванович Воронкина белгалдаьккхар социалистически яхье хьалхара моттигаш яхар цу коллектива традици хулаш латтилга.

— Оаш, — аьлар цо болхлошка, — ка бола ялат чуэцача хана а яьккхар районе метте республике а хьалхара моттиг, 12 дийнахьа из болх чакх а баьккха, хIаьта хIанз а оашош кхайкаяьча ханал шиди хьалха, 18 дийнахьа даьнад хьажкIаш чуийца. Баркал шоана!

Нов. Воронкина хоам бир митинге районерча балха хьалех лаьца. Масса а позицех нийс бетта план толаме кхоачашъю вай, — аьлар цо, — хIаьта 1-ча октябрага ерригa район шоллагIа кIи-марс йистелаккха лаьрхIа я.

Облсовпрофа президиумеи, Грозненски райкомеи, райсовета исполкомеи хьожаяь сийлен грамоташ елар новкъосташа О. С. Беляевеи А. И. Воронкинеи «Атагинский» совхоза производстве хьалхалаттараштa, атагинцашта ялат чуэцача новкъостал даьча Октябрьски автоуправлене, 2-ча юкъерча школа, ГПТУ-28 коллективашта.

Грамоташ еннарашца ба механизатораш Ш. Гайтамиров, Б. Вагапов, совхоза 3-ча бригада бригадир А. Абдурзуков, кхыбараш.

Шейна хетаяь торжественни митинг дIакъайлачул тIехьагIа, районни культура Цlеи художественни самодеятельноста коллективо доккха концерт оттадир совхоза болхлоштеи хьашпаштеи.

З. ДАУРБЕКОВ.

СУРТАШ ТIА: Социалистически Къахьегама Турпал Гайтамиров Ширвани цунца яхь лелаю Вагапов Байкеи; концертни программацара цхьа халхар.

Е. МЕГРАБОВА сурташ.

ОКТЯБРА ЧОТАХ БОЛХ БУ

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дуза юбилейни шу къахьегама совгIаташца белгалдаккха лаьрхIа ба Шалински района Ленина цIерагIча колхоза хьайбаш лeладераш. Шера план 490 тонн йолча коллективо 12 сентябрь хьатIакхоачаш паччахьалкхенга ехкай 480 тонн шура.

Укх тIехьарча шерашка яхье хьалхалатташ хьайоагIа Къахьегама Цlеча Байракха ордеи лелаю цIи хеза доярка Айдамирова Минга. Шера план 1850 килограмм йолаш, дIабахача бархI бетта хIара Iаттагара цо яьккхай 2040 килограмм шура. Цунга гIортташ — 2018 килограмм яьккхай Кагирова Марема.

ХIанзле 1978 шера чотах къахьегаш я шера йолча планал совгIа 160 килограмм шура бархI бетта яьккха доярка Ибрагимова Хьава.

— Даьхача толамех доккхал а ца деш, Октябра 60 шу дизара накъадолхаш, кхы а овсарегIа къахьега дага да тхо, — йоах ферма заведующе Масаев Iабдул-Хьамида. — ХIанз оаха октябра бетта боагIа болх бу.

Ферме кхоабаш 291 етт ба. Царгара, соахкарчул дукхагIа а йолаш, дийнахьеи буси 2 эзар килограмм шура йоаккх.

Хьайбаш Iангардахара 600 тонн йол, 2 эзар тонн совгIа силос, 1 эзар тонн гаргга ча Iалашдаьд укхаза. ХIанз базаш тоаеш ба колхоза гIишлошъераш.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

Пропагандистий совещани

Самардийнахьа КПСС обкома политически дешара ЦIагIа пропагандистий республикански совещани хилар. Цун балха иштта дакъа лоацаш бар методически экономически советий председателаши членаши, лектораш, парткомий, юкъхьанцарча парторганизацей, парте райкомий а горкомий а секретараш, профсоюзни, комсомольски организацей викалаш, кепайоазон болхлой.

Цига «Политически экономически система 1975 — 1977 дешара шера итогехи КПСС XXV съезда решенешка хьежжа кердача дешара шера хьалхашка латта декхараши» яха доклад йир парте областной комитета секретара **М. О. Бузуртанова.** Цо белгалдаьккхар, кердача дешара шерага еш йола кийчо хIанз чакхъяьккха йоалаш латта республика партийни организацеш декхарийла я дешара эффективность айяра, КПСС XXV съездо оттадаь декхараш кIоарга Iомадайтарах уж вахаре кхоачашдайтарах ладувгIараш оарцагIбахара хоадам болла де дезараш белгалдаха. Ерригача идеологически службайи средствайи балха координаци елга тоаде а къахьегамхошта политически экономически дешар Iомадечара цар лоархIами эффективности айе а еза.

Доклад чакхъяьнначул тIехьагIа пренеех къамаьлаш дир. КПСС Грозненски горкома агитацеи пропагандаи отдела заведующе И. И. Гетта, КПСС Гудермесски горкома секретара Г. И. Межиевас коммунистийи парте боацарийи марксистско-ленински дешар эргадоаккхаш тоадеш, занятей идейно-теоретически боарам айбеш хилар хьагойтар, пропагандистски кадрашца беш бола болх хьахьекхар. Назрановски совхоз-техникума директора, теоретически семинара кулгалхочо М. М. Цокиева дийцар къахьегамхошта интернациональни атеистически кхетам лучарча политически дешара болча лоархIамах.

Облсовпрофа председатела, КПСС обкома бюро члена О. С. Беляева къамаьл хетадаь дар керда саг хьалкхевечарча коммунистически къахьегама школай лоархIама, кердача дешара шера царна хьалхашка латтача декхарашта.

Шелковской района «Красный пахарь» колхоза парткома секретара М. С. Нурмагомедова хьахьекхар парткомо политически дешара мишта кулгалду, СССР Конституце проект Iомаелга вIаштIехьдоаккхача колхоза пропагандисташа малагIа дакъа лаьцар.

Ачхой-Мартановски района «Орджоникидзевский» совхоза марксизма - ленинизма лардий школа пропагандиста Г. Г. Косумова шийн балха опыт хьайовзийтар.

Совещане иштта къамаьлаш дир республикански агрохимлабораторе теоретически семинара кулгалхочо Л. Ф. Ильина, НГIАССР юрта боахама министра заместителa А. А. Абрядина, ВЛКСМ обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе М. Арсемикова, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене парткома секретара В. Л. Семенова.

Республика къахьегамхошта коммунистически кхетам луча дуккхача шерашка беркате болх барах дикагIболча пропагандисташта сийлен грамоташ елар. Царех дуккхабараш республикански Сийлен улга тIа баьхар.

ЧУИЙЦА ЯЬННАЙ ГИДУАРГАШ

МагIалбикерча «Луч» яхача совхоза коллектив гидуаргаш чуийца яьннай. ДIайийна хиннача 190-нех хIара гектара тIара даьннад 14 центнер генараш, планагIа 10 центнер йоагIача. Иштта боккха хьувкъам баккха вIаштIехьдаьннад лоацчача ханеи ца йойташи гидуаргаш чуэцарах. Механизатораша Н. Кузьминовеи Н. Куртуковеи баьб на болх шин комбайнаца, дийнахьа хIаране 14 — 15 гектар гидуаргаш а хьокхаш, нормагIа 8 гектар йолча.

Совхозо паччахьалкхенна дIаеннай планагIа йоагIаш хинна гидуаргаш а — 2300 центнер.

А. ХАРСИЕВ.

ФУ ХУВЦА ДЕННАД IАНА КИЙЧО ЕЧА?

Бутт хьалха, 16 августе, оаха кепатехаяр «Назрановкийн» «Октябра 40 шу» яхачеи совхозашка хьайбай помещенеш мишта кийчъю дувцаш йола корреспонденци. Цу тIа дувцар даь даьнна а, дIахо де дезаш а дола балхаш. Фу хувцаденнад цу хана денз?

«Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарча ферме фу доладе нийца шинараш чухургдола база арахьара тоаяь йоалаш латт. Хьайбаш деларгдола беш-карт керда хьаяьй, шин оагIорахьара са чу а берзабеш бетонни хьаьш оттадаьд беш-карта чухьа гIолла. Тхов тоабаь, кизгаш теха, кораши наIараши тоадаь даьннад.

Цхьабакъда чухьара балхаш доладаьчча сецад. Доакъар дIадекъеи кхо арахьекхеи лаьрхIа шаккхе транспортер тоае йола а яьац. Коа, хьаьшта хьалхашка гIолла, хьайбаш латтаргдолча буллача асфальта оомал пхе сантиметрга кхоачаш мара дац, хIаьта цуина кIалхара жагIа кийле йоаггIача бесса тоIаеш йиллац. Шикхо бIаь килограмм дозал дола хьайбаш ловргдолаш яц цун чIоагIал. ХьалхагIа а критика яь йоллашехь хувца ца луш, ше хиннача тайпара бу из болх.

Детташ дола доахан чудоахкаргдола кхийи чухьара тоаданза да, къаьстта ледара лел механизаце балхаш: вIашагIъяьххача латт автопоилкаш, керда хьае езаш я скребкови транспортераш. Механизмашта эша запасни оатхалаш яц е ферме а, е совхозе а.

— «Сельхозтехника» объединени я уж лоаттае езар, — йоах совхоза специалисташа, — цхьабакъда, дIаьхача аххкания цхьа оатхал еннаяц тхона цигара.

Аьлтий-Юртарча ферма шоллагIча базе транспортераш тоаяьи электродвигателаш дIаоттаяьи баьннаб болхлой. Цхьабакъда, Пхьилекъонгий-Юрта а санна, автопоилкаш тоае запасни оатхалаш яц, Дукккханахьара хувца дезаш да цар хий латта калаш; кхыйола оатхалаш. Иштта хьал да вокх базашка а.

КIираш, кораштa кизгаш тоха, хийра йолчара наIараш йIоахъе — дукха да хIанзчул тIехьагIа де деза балхаш.

Доахан лаххара лаьрхIа йола база сихха тоае езаш я. БIаьсти йиттача хьале латт из. Цхьадола ардакхий уйнаш хувцеи лакхдеи дезаш да, керда Iодаь Iаьсий чудоахкаргдола клеткаш (хIаранена лаьрхIа) яьац. Уж ца йича, цхьан чудоахкача Iаьсаша шоайла мосаш Iувш, юъ. Цунах ченна лазараш хиланза далац, шура мелаеш (локха ца деш) Iаьсий кхоабаш хилча хIаьта а.

Аьлтий-Юртара ферма совхозе меттел районе а йоккхагIъярех я: цига кхоабаш 1034 бежан да, царех 436 етт а болаш. Шелал тIаккхача йисар дукха ха яц, хIаьта де деза балхаш дукха да. ХIанзарча «сухалца» уж дIахо долхе ханпахьа хьайбаш чуэца кийча хургьяц базаш.

Д. ХАКИМОВ.

ХЬУВКЪАМ—260 ЦЕНТНЕР ГЕКТАРА ТIАРА

Октябра 60 шу дизара юбилейна сийленца накъабахара хьинаре къахьегаш ба «Гудермесский» совхоза кхаш леладераш. ХIанз цу боахама аренашка сихдаь дIахьош да дутеи шекара свеклаши чуэцара балхаш. Совхозе укх шера чуэца дезаш да 2 эзар гектара тIа кхедаь дугеи 250 гектара тIара свеклаши. Мерза овлаш хIанз чуэцаш латт цхьоалагIча отделене. Цига дIайийнай 210 гектар свеклаш.

— Из культура укх шера къаьстта дика хьийкъай отделене, — йоах агронома Кучиев ГIумкечо.

ЦхьоалагIча отделене свеклаш лелаераша дош деннад паччахьалкхенга йиъ эзар тонн мерза овлаш дохка. Октябра 60 шу дизара доле тха къахьегама совгIат да из, — йоах болхлоша.

Таханарча денга 40 гектара тIара мерза овлаш чуийцад цар. План 208 центнер йолча хIара гектара тIара чуяхь 260 центнер свеклаш.

Дика масалаш гойташ хьабоагIа механизатораш Абдулмежидов Вахид, Яхъяев Рашид, свеклаш цIенъеш бола болхлой Темиева Зара, Балиева ТIаус, иштта кхыбараш. Дийнахьа цар лохьаю шиъ кхоъ тонн шекара свеклаш. Октябрь бутт чакхбоаллаш ерригa свеклаш чуийца яха лаьрхIад совхозе.

О. ШАДИЕВ.

Лаьтта хих Iобаде

Вай республика дуккхагIа йолча моттигашка кIезига догIа делх гурахьа. Цудухьа лаьтта докъалу, халагIа хул из аха, цу тIа макха баккха. Ма-дарра аьлча, иштта долча лаьттан тIа гурахьа дув ялаташ дIаде хала да, дIадийнараш а цхьатарра хьалтIадалац, эсала дегIаух.

Иштта моттиг нийсъелча фу дича бакъахьа да? Лаьтташ хих Iобаде йиш я чудуийташ хий дилларца. Цу гIулакхо, догIаш хиннадар е дацар аьнна бебашха доацаш, Iалашду шийн ханнахьа эIиргаш тохилга, цар овлашка низ болилга, уж Iангара дика доалилга.

Из доацаш, лаьттах чудуийташ хий дилларо уж дикагIа дегIаухийт бIаьстан юххье а дIахо йодача хана а, баьцовгIа чIоагIагIа хулийт.

Кхы цхьаькха хIама а да теркалде дезаш. Цунца дувзаденна, IашкIала дийнача ялаташта дуллаш дола хий а гурахьа дилла деза. Цу хана дуллаш дола хий Iи тIетташ кIезигагIа дов.

Цхьан гектара тIа чудуийташ хий дилларга дIадодар 25 сомага ца кхоаччаш да. ХIаьта мел юхаметтаотт из дика хьийкъа ялат чудахьаш хилча. Нагахьа санна гурахьа дийнача кIиво цхьан гектара тIара 20 центнер лойя а 129 сом цIена пайда хул колхоза е совхоза. Хиш дехкача лаьттаех нийса пайда а эпаш, хьалхалаттача боахамаша боккха хьувкъам чубахь хIара шера. Масала, Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза хий дуллача 622 гектарах хIаране тIара 36,3 центнер гурахьа дийна кIа, 410 гектарах хIаране тIара 41,6 центнер мукх чубенаб. Цу района Кирова цIерагIча колхозе хIара гектара тIара чуийца кIа 57 центнер хилар, Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе 32, Шелковской района «Красный пахарь» колхозе — 1588 гектарах хIаране тIара 23 центнер совгIа, «Путь к коммунизму» яхача колхозе 1177 гектарах хIаране тIара 31,2 центнер, «Коминтерн» колхозе — 32,2 центнер.

БIаьсти хIамаш дIаювча хана лаьттах чудуийташ хий диллараx а боккха пайда боал. Ялата йийна хьажкIаш 10—15 центнер, горох 5—10, шекара свеклаш — 100 центнер гаргга, силоса йийна хьажкIаш — 100—150, генараш — 5—10, баьцадaараш 70 центнер дукхагIа чуэца йиш я хIара гектара тIара.

Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхозерча Дзигин Иван Павловича кулгалдеча бригада коллективо соахка хиш дехкача лаьттан хIара гектара тIара 55 центнер фуальяьхa хьажкIаш чуера, цу района «Путь к коммунизму» яхача колхозерча Лебеденко Леонид Никитовича кулгалдеча механизированни отряде 280 гектарах хIаране тIара — 57,7 центнер, нигарча Ленина цIерагIча колхозе — 37,7 центнер, Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозерча Матаев Берса звенос 318 гектарах хIаране тIара — 52,3 центнер, «Самашкинский» совхозерчеи Урус-Мартановски района «Горец» совхозерчеи свеклаш лелаераша хIара гектара тIара чудера 450—480 центнер мерза овлаш.

ЛоархIаме да аьхки юв коартолаш, шоллагIа юв хIамаш дIаелехьа лаьттах чудуийташ хий диллар.

Гурахьа йийна культураш июль бутт бекъалуш чуийца йовл. Хиш дехкача лаьтташка гурахьа дув кIа дIадийча бакъахьа да 20 сентябрагара 20 октябрага кхаччалца. Долче, лаьттах чудуийташ хий дилла йиш я 2 бетта совгIча хана, ялаташ дIаде доладалехьа 7—10 ди хьалха чакх а доалийташ. Хий диллара ханаш тиллийта мегаргьяц, хIана аьлча уж тиллийтаро ялат дIадувалга тIехьа а доах, хьувкъам лох а бу.

Лаьттах чудуийташ хий диллара балхаш дика вIаштIехьдаьхад Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача (председатель Г. Г. Феньева), «Коминтерн» (председатель Н. А. Юшков), «Красный пахарь» (председатель Д. В. Паттатня) колхозашкеи кхыча боахамашкеи. ХIанзле а 8 эзар гектара тIа хий дилла баьннаб цига. Къаьстта аьлча, «Путь к коммунизму» яхача колхозе 2474 гектара тIа чудуийташ хий диллад, «Коминтерн» колхозе — 1480 гектар, «Красный пахарь» колхозе — 2380 гектар.

Долаш да цу лоархIамеча гIулакха йоаггIаш йола йоакхо ца ю боахамаш а. Царех я Сунженски района XX партсъезда цIерагIа (председатель А. И. Кириллов), «Путь к коммунизму» яха (председатель Ю. Я. Зиборов), XIX партсъезда цIерагIа (председатель Я. В. Камыш) колхозаш. 1978 шерарча хьувкъама лаьрхIа цхьаь цхьан гектара тIа чудуийташ хий дилладац цига хIанзалца. Ма-дарра аьлча, хий диллара план кхоачаш ца еш йисар кхерам болаш я.

БIаьсти юв юртбоахама культураш дIаювча лаьттах чудуийташ хий дилла болалу шекара свеклаш, хьажкIаш, кхыйола тIехьа кхача хIамаш чуийца яьнначул тIехьагIа. Уж балхаш чакхдахара ханаш белгальяь я.

Шерра хьаллаца мегаргдолаш гIулакх да гуйре тIехьа яхале ялаташ чуийца даьннача кхашкарча оросительни сете гIолла е зяба оахам даьча кхашка долча харшашка, гIолла хий диллар. Цу хьисапе дулла хий, цох цхьа дакъа Iи гIетташ довш дале а пайдане да, гурахьеи, Iайи, бIаьстии догIа делхара, дашача хин чотах лаьттан лакхера тIоваш хих Iабаш хиларца.

Шерра юкъедоаладе мегаргда Iан замалахьа хий дуллилга а. Нагахьа санна, хий бIаьсти диллача лаьтта чIоагIа вIашкатаI. Цу гIулакхо тIехьадоах деррига кхашкара бIаьстан балхаш. Цудухьа, цу тайпара дуллаш дола хий бIаьсти тIехьа ювча культураштa мара дилла могадац.

Сомийн комсийн бешамашка хий дилла мегаргда гурахьа, Iай, бIаьсти. Цхьабакъда, цига а дикагIа могаду гурахьа дуллаш дола хий, хIана аьлча Iай оттача шелало йIохьае тарлу баьцовгIаш. Гаьнаш тIера гIа Iодожале 1—1,5 бутт хьалха дIадоладе деза сомийн комсийн бешамашка лаьттах чудуийташ хий дуллилга.

Зяба аьхача лаьтта хий дуллаш, дукхагIча хана пайда эц дIайийна хIама чуэцалехьа цига хиннача харшех. Нагахьа санна уж деха дале, керда харшаш даха деза. Уж харшаш хилча хьалхагIе а дIадоладала йиш я лаьттах чудуийташ хий дилла. Хиш дехка лаьтташ дукха долча боахамашка из болх аттача а боакх, шерра кха чулоацаш хий дилла торо а хулийт цу гIулакхо.

пайданегIа да. Боарамал кIезигагIа из дуллаш хилча цох бизза пайда балац. Нагахьа санна кIезигача боарамагIа из дуллаш хилча, каст-каста вегетационни хьисапе дилла деза хий. ХIаьта тIехдаьккха из дилларо ушалаш йолаши дирен хулийт хиш дехка лаьтташ. Цхьа метр хилдал бола лакхера тIоа хих Iобабара 800 кубометр хий дилла деза гектара тIа. Нагахьа санна шин метрага кхаччалца кIоарга лаьтта хих Iобаде дезаш хилча, тIаккха 1000 кубометр хий дилла деза.

Хин норма белгалъеш, агрономаша а гидротехникаша а теркалбе беза лаьттан хинфизически лоаттами гидротехнически хьалаши. Боарамал тIех хий дилла мегаргдац гIомарий аренашкеи гIум увча лаьтташкеи. Нагахьа санна 1,5—2 метр кIоарга мара доацаш грунтови хий дале, тIаккха цу тайпарча кхай тIа хий дилла а дезац. ХIаьта 2—3 метр хилдал кIоарга из дале, цу кхай тIа хий диллара боарам лохбе беза. Цхьаболча специалисташа из харцахьа кхетаду, цудухьа моттигаш нийслу ца доагIача метте боарамал дукхагIа е кIезигагIа хий дуллаш.

ХIанз хьаэттай хий дулла ха. Ца туллийташ кхашка боаррамагIа хий дилларо, шеко йоацаш, лакхбергба масе юртбоахама культурай 1978 шерара хьувкъам.

Д. МАЛЬСАГОВ,
лаьтташта хий диллара межколхозни управлене начальник.

Ювцаш я, СССР Конституце проект

ВАЙ ВАХАРА КЕРТТЕРА ЗАКОН

ТАХКА, ЛАХА, КХОЛЛАМАШ ДЕ

Социалистически экономика, социалистически эргалоний кIоаргали масштабаши дегIаахара темпаш керттерча даькъе боахама механизмана доал деча, из эргайоахаш тоаеча юкъе дуккхача къахьегамхоша хьинаре, шоашта лайна дакъа лацарга хьежжа я. Цудухьа городерча а юртарча а къахьегамхой творчески хьинар мамогта оарцагIдахар, цар инициатива хьалхьоаяра дикагIа дола хьалаш вIаштIехьдахар — партийни, общественни организацей, пачхахьалкхени боахамеи органий лоархIамегIара декхар.

Социализми коммунизми хьалъяра практико тешал ду, доал дара боарами наьха творчески хьинари юкъарчаа доацаш шоайла цаI воллагIчох тийша хилара. «Экономикана доал дечара централизм хиланза эргйоацаши хила йоагIаши я. Цхьабакъда иштта хиланза эргйоацаш я вай боахам дегIаахара массе тайпарча хьалий бокъонца йола учет а. XIьата из хила йиш йолаш дац производственни коллективий инициатива дIахо айярца мара, доал деча юкъе къахьегамхоша шоаш хьинаре, аз-м аргдар, шоаш дай болаш санна дакъа лацарца мара», аьнад новкъоста Л. И. Брежнева майски Пленуме.

XIьата цу ихьан хана, социалистически общества лелаеча экономически процессашта доал дара методех боала пайда, бIарча хьайиача социалистически хьисапе боахам лелабарах хула гIойле дуккхача хьале производствана доал деча, из эргадоахаш тоадеча юкъе къахьегамхоша дакъа лацарга хьежжа я. Къахьегамхой производствана доал деча тIа-тIа дуккхагIа юкъесзарах хIанзарча хан-юкъагIа юкъмоттигерчарех цхьа декхар лоархI парте. Цу гIулакха цо пайда эц цун маIана хийра я казенно-бюрократически автоматизм, «хайна, творчески социализм, адамаша шоаш хьакхелла я» яхача ленински положенех.

Производствана доал деча хьинаре дакъа лоацараита, Iилмеи техникеи дегIаухилга шоай къахьегамца сихдерашта юкъе дуккхагIа ба Ленина орден лелаеча Ерригсоюзни изобретателийи рационализаторийи общества членаш. Нохч-ГIалгIайчен халкъа боахамера изобретателаши рационализатораши 1959 шерaца нийсбича 150 процент совгIа дуккхагIа хиннаб 1977 шера.

Советски изобретательства общественно-политически лоархIами цо лерхIараши духхьашха хьахьекхад Ленина, цунах болхлой класса технически творчество, дуккхача къахьегамхой болам а лоархIаш. Дуккхача болхлойн ахархойн изобретательствах цо яьхад из технически прогресс сихйолийта низ бола хьаст ба, къахьегама овсарле лакхйолийта лоархIаме фактор я.

Коммунистически партеи Советски правительствии, В. И. Ленина хьехам кхоачаш а беш, аьттув болаш мел дола хьалаш хулийт советски наьха изобретательски инициатива йиза хьагойтара. Пачхахьалкхено шийна дIатIаэц изобретени зерца, тахкарца, юкъе йоалаярца, хIаьта иштта материальни поощренеца ювзаенна еш йола еррига йоакхо. Цу деррига хIамаша совбаькхаб технически прогрессацара дуккхача къахьегамхой безам, хьахилийтаб башха-дика патриотически болам — дуккхачар изобретательство.

Предложенеш дIачуенна изобретелаши рационализатораши 1958 шерaца нийсбича 4,3 эзар саг, е 64 процент дуккхагIа хиннаб 1971 шера, хIаьта паргара хьакхьача предложенеш—ши эзар. Производствана юкъейихьа предложенеш 3,5 эзар дуккхагIа хиннай, 3,7-эзэ дуккхагIа хиннад изобретенеши рационализаторски предложенеши юкъеяхьарах кходаь ахча.

КПСС XXIV съездо белгальяьй халкъа боахама деррига доакъош дегIадоаладара шерра перспективаш, эггара хьалхарча аргIанна къоастае езаш йола проблемаш. Царех а хьалхарча юхьиге оттаьяр Iилма-технически прогресс сихъярен общественни производствана массе оагIорахьара интенсификаци ярен проблема.

Кхетадеш ма-дарра, предприяте доазонел чухьа производствана интенсификаци яра влияни хилийтара торо бе-беча болхлой цхьатара ца хилар. XIьата а, хIара саго ший балха моттиге, хьаьда хьалаш теркал а деш, ший керттера низаш тIадерзаде йиш я, тIадерзаде а деза къахьегама овсарле тIа-тIа дуккхагIа айяра, продукце дикал лакхъяра, оборудованех пайда дикагIа эцара, бедал, материалаш, доагор, энерги кхом беш дIаахийтара перспектива шоаех тийша йола проблемаш къоастаяра. Из эггара хьалха, творчествана боарам боацаш дукха торонаш хьаеллача Iилма-технически революцеца дувзаденна да. XIара деннарча вахаро тIа-тIа дуккхагIа бакъду. Iилма-технически прогрессана карагIдаьнараша производствана юкъекхахьаро миллионаш болча къахьегамхой технически творчества процесс сихъеш, цунна интенсификаци еп хилар.

Алхха 1958 шерагара 1976 шерата кхаччалца йолча юкъагIа республике производствана юкъейихьай 229,5 эзар изобретении рационализаторски предложении. Дукха а йоккхагIа хиннай юкъейихьача предложенеех йоала эффект. Нагахьа санна 1958 шера денз 1971 шерага кхаччалца йолча юкъагIа кходаь ахча 99,4 миллион сом хиннадале, укх тIеххьарча ялх шера кходаь ахча хIара шера лаьрхIача 100,8 миллион сом хилар. 1976 шера юкъейихьача предложенеша бIарччача республике кходаь ахча 14 миллион сом а 1971 шераца нийсдича 28,4 процент дукхагIа я хилар.

Болхлоша технологически процессашта, машинашта, оборудованена еш йолча эргалонех, ерригаш а вIашагIтехача, Iилма-технически процесс сихъяра лакъаргбоаца хьаст хул. Из да техника дегIайоалаеча къахьегамхоша юкъарчал доацаш дакъа лацарах пятилетка кхоачашъеча хIаране дакъа лоацилга хулаш хилар.

Халкъа боахам технически чIоагIагIа кийчбара доккхий декхараш оттадаьд КПСС XXV съездо. Партийни съезда директивашка советски изобретателий творчества хаьдда программа оттаьй. КПСС XXV съезд хиначул тIехьагIа дIаяхача хана творчески хьинар дукха а дуккхагIа айдаьд технически процесс сихъе аьнна парте баьча тIахьехама дуккха изобретенеш ярцеи рационализаторски предложенеш яларцеи жоп деннача Iилмахоша, инженераша, производства новатораша. 1976 шера цар хьачуеннай шоаш яь 11 эзар совгIа изобретении рационализаторски предложении. Уж юкъеяхьарах 14 эзар совгIа сом хиннад республика.

XIанз республике 10 эзар совгIа рационализатори изобретатели ва, цар дий дакъах кхо дакъа хIана бац аьнна бараш промышленноста керттерча доакъошка ба е мехкдаьтта довхача, мехкдаьтта чакхдоахача, машинашъеча, металлах хIамаш еча.

Мехкдаьтта доахача промышленносте болх беча 100 сагах 22 рационализатори изобретатели ва, мехкдаьтта чакхдоахача промышленносте — 16, машинашъечеи металлах хIамаш ечеи — 7.

«Грознефтеоргсинтез» яхача Грозненски производственни объединене хIара ялхлагIа вола болхло рационализатори изобретатели ва.

Технически творчество шерра яьржай «Красный молот» яхача заводе, СССР 50 шу дизара цIерагIча химически заводе, кхычахьа. Дукха ба шерра цIераш дIахеза болхлой — КПСС член, шера 12 рацпредложени енна Вознесенски НПС мастер П. П. Шебельникова, цу станце токарь Н. А. Ткалич, автобаза техноруk А. А. Оганова, Ермоловски ДОК-а конструктор Р. Н. Горбачев, коммунизмаша тIехьара дукха кхыбола хьинаре къовсамхой.

Цхьабакъда бIарга ца го йиш яц болхлой, колхозхой, ИТР-аш, гIулакхера нах рационализаторски изобретательски балха кхы а дукхагIа юкъеозара дола доккхий кхоачамаш. Республикерча дуккхача предприятешка хIанз а вIашагIъехкаяц ВОИР-а советаш. Иштта меттахьа ца хьоабеш лоаттабу наьха творчески инициатива айергйола, технически прогресса энтузиастий организационни, материальни, моральни оагIув хьаллоацаргбола низ духбувла хьаст.

ЦIенхаштта лертIаяккха езаш я изобретенеши рационализаторски предложенеши лелареи производствана юкъекхахьареи процесс. XIанз формализм лелаеш йола моттигаш кIезига яц халкъа боахама лоархIамеча цу гIулакха тIа. Изобретателеи рационализатореи каст-каста дуккха къахьега а ха йоае, а езаш хул шоаш ена маьхера предложени «чакхъяккхийтара». XIанз арадаьнна, из процесс лертIайоаккхаш йола инструкцеш кхоачаш ца еш дуккхаза а моттигаш нийслу. Технически прогресс чIоагIъяр - духьа СССР Конституцена (масала 47-ча статьяна) къаьстта юкъехьо ях аз: **предприятейи организацейи администраци декхарийла я йоккха эффект йола изобретенеши рационализаторски предложенеши производствана юкъеяхьара йоакхо е.**

Коммунистически общество хьалъеш боахкача советски наьха энтузиазм тIа-тIа дукхагIа лакхлуш хилар — юкъарчал доацаш Коммунистически партеи Советски правительствуи чакхйоахача ленински политиках, дуккхача наьха технически творчество цар хьаллацарахи дегIайоалаяра терко ярахи хьахиннар. XIанзарча Iилма-технически революце лерргIа овлангара денз эргалонаш ю промышленноста дерригача доакъошта, керда перспективаш хьаелл производствана доал даран къахьегам вIаштIехьбаккхарах. XIанзарча этапе хоадамболлаш болча лоархIаме а хиле дIаотт дуккхача наьха технически творчество дIахо организационно чIоагIъярен дегIайоалаярен дешаш. Iилмахой, инженерий, болхлой низаш Iилма-технически прогресс сихъяра тIадерзаду партеи правительствуи, Iилманеи техникаеи карагIдаьннарех халкъа материальни хьал-торо тоаяра, цун культурни боарам лакхбара гIулакха пайда а эцаш.

Г. ЕРЕЩЕНКО,
Нохч-ГIалгIай историе, метта, литература Iилма-тохкама института Iилман болхло.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ПРЕДЛОЖЕНЕШ ЯШХАРА

СССР кердача Контситуце проект ювцилгеи Iомаелгеи дIахьош да республике. Мишта бу из болх город Грозненча Заводской районе? Из хаттар деш исполкома секретарь волча нов. **Соколовца** къамаьл хилар газета корреспондента. Укх тайпара дийцар Петр Петровича: СССР кердача Конституце проекти КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме яьча докладаца дувзаденна цу документа пропаганда ярах дола районни Совета декхараши июнь бетта дийцад районни Совета сессе. Укхаза чIоагIйир предприятей коллективаши районе баха нахи кердача Закона проект Iомаяра боккъонца юкъеозара балха план.

Районни Совета цхьаболча депутаташа предложенеш тийннай. Масала, проекта тIа укх тайпара предложени еннай депутата нов. Богословске: «Лакхбе общественни порядок телхаярца, тIехдоахаш корта бохабу малараш меларца, хулиганашца, дер дайна лелараща лоаттабу къовсам. «Заря» яхача профилакторе керттерча лора, райсовета депутата нов. Лысенкона кердача Конституце проекта 50 статьяна тIатехача бакъахьа хет укх тайпара дешаш: **«Лоацде дукха бераш долча кхалнаьха балха ди. Производства гIулакхаштеи общественни дешаштеи дукхагIа уйла тIаяхийта торо хулийтаргьа цо».**

Районерча Гравиемойни яхача поселке, Социалистически яхача улицагIа, цхьоалагIчеи шоллагIчеи хуторашка улицай цIейш хилар. Укхаза Конституце проект шоаш Iомаеш къахьегамхой бытовой хьалаш тоадарах йола предложенеш елар цига бахача наха.

Района а города а депутаташа, КПСС райкома пропагандисташа Керттерча Закона проектах докладаш йир районна предприятешка. 70 эзар совгIча саго ла а дувгIаш 350 яр цу тайпара яь доклад. Проекта статьяшта юкъеяхийтара итташ предложенеш хьакхьачай района промышленнии транспортнии предприятешка, гIишлошъеча организацешка, дешара заведенешка къахьегарашкара.

Хьакхухьийташ йола предложенеши тIатохараши дашхара райисполкоме вIашагIъеллай общественни бюро.

Я. БУБНЕНКО.

ТАТАРСКИ АССР. Сийлахь-боккхача Октябра юбилея сийна къахьегама вахте эттай КамАЗа коллектив. Укх шера цо лаьрхIад планагIа йоагIачул совгIа 7 эзар машин арахеца. Шеко яц из декхар цо кхоачашдергхилерах, хIана аьлча цу къонача коллективана хадданза новкъостал ду металл, шинаш, хьамча-технически изделеш, электрооборудовани лоаттаеш йолча смежни предприятеша.

СУРТА ТIА: КамАЗа кийчача продукце площадка.

Е. ЛОГВИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Профсоюза члений хьалхленца

Ленина цIерагIча колхоза профсоюзни организаци 576 саг юкъевоагIаш я. Пятилетка заданеш кхоачашъяра шоашкара доагIа дакъа доацаш болча юрта боахама механизаторийи специалистийи йоккха отряд я из. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна йоаржаьча социалистически яхье дизза дакъа лоац, техниках ма-хулла дикагIа пайда эцара а къахьегама овсарле лакхъяра а шоай хур-могар ду профсоюза членаша. Дика хьоккхамаш доахийт цу гIулакхо. Лаьттанцара а хьайбаь а продукташ яхара уж паччахьалкхенга йохкара планаш толамца кхоачашъяьй боахамо. ЛерттIа лаьтта ахара, ялат дIадера, чуэцара нахи мухьи дIа-юха кхахьара балхаш кхоачашду механизатораш[ей] машинаш лехкарашеи. Масала, тIехдика къахьегаш ба шофераш Витаев Iаьла, Висирхаев Салаудин, механизатораш Хасаев Баудин, Юнусов Шамхан, Евдаев Ахьмад, доиркаш Айдамирова Минги, Кагирова Марем, скотникаш Эльмурзаев Ширвани, Ибрагимов Ширвани, дуккха кхыбараш. Цар хьинаре къахьегар бахьан долаш юрта боахама еррига продукташ яхара планаш толамца кхоачашйир колхозо.

XIанз хьажкIий, люцерна, шекара свеклай, кхыйолча юртбоахама продуктай бокха хьувкъам чубара къовсам лоаттабеш я механизировании звенош, бригадаш. Ялат, шура, дулх паччахьалкхенга дохкара шера планаш кхоачашъяра даьхъе хьинаре къахьийтар беррига профсоюза членаша а.

Иштта механизатораша, колхозхоша салаIара, дарба дара гIулакхий а йоккха йоакхо ю моттигерча комитето. Духхьал укх шера дIаяхача хана 12 саг курортно-санаторни дарба деш хиннав. Царех ба механизатораш Хасаев Баудин, Абдурахманов Махьма, Мидаев Хьусейн, бухгалтер Мухматова Малкан, кхыбараш.

ИттлагIча пятилетка шоллагIча шера 12000 тонн шекара свекла, 1000 тонн ялат паччахьалкхенга дохкара дола декхараш шийна хьалхашка оттадаьд Шалински района Ленина цIерагIча колхозо.

З. ХИЗРИЕВ,

КХОАНА-МАШИНАШЪЕЧУН ДИ

«Красный молот» завода кхоалагIча цехе дукха хана денз хьалха латташ хьайоагIа Анохов Александр Иванович керте латта слесарий-сборщикий бригада. Къаьстта чIоагIа хьинар айдаь къахьег бригада членаша доккхача цIейна — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара дикача хьоккхамашца накъабахара.

Мехкдаьтта промышленноста эша «ЦА-320 А» яха цементировочни агрегаташ еш я из коммунистически къахьегама бригада.

Бригадацарча дуккхача слесараша-сборщикаша хадданза тIеххкоачашъю шоай смени нормаш. Царех ба Ленина ордена кавалер В. И. Абрамов, райсовета депутат В. И. Шушпанов, кхыбараш, хIаьта бригадир А. И. Анохов ше а ва нийслагIча пятилетка ударник, социалистически яхьа отличник.

СУРТА ТIА: бригадир А. И. Анохови слесарь-сборщик В. И. Абрамови.

И. ПЛИЕВА сурт.

БРИГАДА ПОДРЯДАХ

«Производства а кулгалдара а ерригача звеношка къахьегам эргабоаккхаш тоабе беза» — цу тайпара да парте XXV съездо иттлагIча пятилетке вайна хьалхашка оттадаь декхар. Цунца дувзаденна да балха дикали эффективности дегIаяр.

«Электроинструмент» яхача тха Назрановски заводе шоаш дикалца дIайовзийтай станочникий комплексни а специализировании а бригадаша. XIанз укх сахьате завода керттерча цехашка болх беш я цу тайпара 20 совгIа бригада. Опыто хьахьоккх хьалхагIа хIара болхлочо ший нарядах болх беш хилара меттел машинашъеча предприятешка хIанз бригадаш нарядах болх бе йолаялар дикагIа дола гIулакх хиннилга. Цар дикка тоадаьд тха заводе болх эргабаккха тоабеш аттача баккхар. Цу бригадай членашта юкъе чIоагIлу новкъостий бехктохкам, творчески уйлаш, коммунистически хьисапе къахьегар.

Эггара тIехьара операци чакхъяьлча мэра бригадана ахча ца яделга юкъедоаладар гIулакх эггара хьалха дIадоладир литейно-прессови цехе. 1974 шера йIайхача прессовка участке вIашагIъехкар Борова Дугурхани Барахоева Мариян керте латта уж тайпа ши бригада. Уж болх бе йолаеннача хьалхарча бетта участка къахьегама овсарле 1,5 лакхъелар. Цул совгIа дикка лохделар балха ха зехьа дIаухийтилга, дикал лакха хилара хьаяь йоаллашехьа продукци дIаэцилга юкъедаьлар. Брак я аьнна продукци юхателилга цIенденна дIадаьлар юкъера.

Иштта болх бригадни хьисапе белга дикагIа долга гучадаьлча лаьрхIар завода кулгалхоша уж дуккхагIа вIашагIйохка. XIара цехе вIашагIъехкар бригадаш.

Шин тайпара я нарядех болх бу бригадаш: комплексни специализировании. Хьалхарча бригадашта чубоагIа тайп-тайпарча профессех бола нах. Электросварильни машинаш хьаеча эша узлаш вIашагIъехкача цар кхоачашду вIалла шоайла тара деце а бувзам бола балхаш. XIаьта специализировании бригадашка вIашагIтох цхьабеса болх бу станочникаш.

Эггара хьалхара комплексни бригада тха заводе вIашагIъеллар 1976 шера механически цехе. Цу хана экспериментальни бригада лоархIар цох. Дукха ха ялалехьа гучадаьлар бригада членаша оборудованех бизза пайда эцарцеи, балха ха зехьа ца йоаеш кхоярцеи, овтхалаш хьелга сихдарцеи балха овсарле сихха дегIаухилга, хIаьта заданеш кхоачашъелга 13 — 15 процент тIаккхийтар. Цул тIехьагIа вIашагIъеххар ерригача цехашка 11 станочникий бригада. Цар а дикка аттача боакхаш тоабир шоай болх.

Хьалхара итогаш а яь, уж техка а техка завода дирекцеи общественни организацешеи соцам бир уж кхы а шерье. Из кхоачашдеча дукха кхетама болх бе бийзар болхлой бригадни методах къахьегилга дикагIа хиларах тешабеш, царна лу алапеш мишта хургда дувцаш. Цунца цхьана чакхъяьхар организационно-технически мероприятеш, дикагIа хилийтар болхлой эшача материалашца Iалашбелга. болхлой моттигашка оттайир эшаш мел йола приспособленеш, дикагIа йола балха кечалаш елар царна, оборудовани дуккхагIа аьттув хургболча моттигашка дIа-юха нийсйир.

XIара комплексни а специализировании а бригадана оттайир бетташта дIайийкъа шера-йола задани. Цунца цхьана шоай торонашка хьежжа встречни планаш тIаэц бригадай коллективаша шоаш а. Бутт тIаккхачале пхи-ялх ди хьалха бригадирага хьакхоач тIабоагIача бетта йола, деррига дIалархIарца оттаянь задани. Мастер юкъе а волаш, бригадира болхлошца ювц шоашта еннача задане проект. Цига белгалдоах из кхоачашъяра де дезараш, шоай предложенеш теля. Керда бутт болабала ши-кхо ди дисача цеха начальника кулг а яздийя чIоагIъю задани. Из чIоагIъеча хул бригадир, мастер, службай кулгалхой. Уж цига эшаш ба производствана кийчо еча уж ца хилча барг ца хиларах. Бутт чакхбаьлча бригадирои мастереи цхьана отчет оттаю кхоачашдаьча балхех лаьца. Из дIалу экономистага. Отчет чIоагIъю цеха начальника. Планировани тоярца цхьана продукци дIачуйларца алапи оттадеш хиларо стимул лу юкъара толамаш совдахара. Керттерадар да кийча продукци с цуи дакъа дизза чакхдаьккха дIадалар.

Боккхача лоархIаме гIулакх да хьийгача къига хьежжа бригада членашта алапеш нийса далар. Юххьанца уж телар болхлочун разрядага а балха тIа яьккхача ханага а хьожаш. Бакъда лоархIам бацар хIара болхлочо лацача индивидуальни дакъа. Цу хана, кIезига бале а, коллективе нийслора деррига хьинар тIадахийта болх ца бераш. ТIаккха болхлоша общественни организацештеи дирекценеи хьалха даьккхар юкъара алапи декъаш хIара саго юкъехухьа дакъа лархIа дезилга. Из предложени тIа а ийцар. Балха пайдане коэффициент кIанз лоархI бригада совето профгрупоргаца цхьана. Цунах пайда а боал.

Массехк дош ала доагIа бригадай советех. Уж бригада членаша шоаш хорж. Советаш хьежаш хул бригадашта юкъера болх вIаштIехьбаккхарга, производственни заданеш кхоачашъяйтарга, продукце дикал лакха хилийтарга, къахьегама дисциплина телха ца яйтарга. Советаша кхетама болх бу балха тIехьабусарашца, кагирхошт хьехараш ду.

Цхьаккхе бахьан а доацаш бригадера цхьа саг балха ара ца воалаш моттаг нийсъелча итт процент преми дIайоаккх заводе ерригача бригадана хьа ца луш. Иштта гIулакх оттарца дисциплина тоаеннай, цхьаннена лац ший бехкагIа бригадана зе де. Цул совгIа тIатоха деза заводе нах балха хьанйбелгеи дIабувлилгеи лох далар а. Бригадай кадраш чIоагIъяларах дикагIа арахец электрически машинаш. Бригадашка хIанз нагтахьа саг вац денна йола задани кхоачаш ца еш. XIаранена хов дийнахьа ший малаIа болх кхоачашбе беза — цунца дийза алапи лакхлу. Ала деза бригада советаш производствана кулгалдара демократи чIоагIъю юхьиг хинна дIаэтталга.

Завода еррига комплексни а специализировании а бригадаш балха тIа шоайла бувзам болаш я. Цудухьа цхьа бригада тIехьайисача тIехьабусс кхычар болх а. Цхьан дешаца аьлча уж я зIанара хьисапе: пхьа гIоз хаьдача хад еррига зIи.

Цехашта, участкашта, бригадашта юкъе шерра яьржай социалистически яхь. Цунца кхоачаш хул тха заводе Москверча В. И. Ленина цIерагIча машинашъеча завода коллективо дIаболабаь «Пятилетка дикала —болхлой гаранти» яха патриотически болам кхоачашбар.

Социалистически яхь йоаржаяра оттаяь договораш кхоачаш а еш дика къахьег дуккхача бригадаша. Царна юкъе а дикагIа лархIа еза № 43 йолча цехера М. Дзармотов керте латта токарий, сборочни цехера М. Яндиевас кулгалду слесарий-сборщикий, литейно-прессови цехера Д. Боровас кулгалду прессовщицай бригадаш.

Яхье яьннача бригадай балха итогаш ю хIара бетта профсоюза цеховой комитеташа, хIаьта уж чIоагIъю юкъарча собране. АргIан квартал чакхъяьлча цехашкара дикагIйола бригада малагIа я хьож профсоюза заводской комитет. Цо белгалъяьхача бригадашта завода юкъарча собране торжественни хьале дIалу карара кара тела ЦIе вымпелаш, Сийлен грамоташ, ахчани маьхалеи совгIаташ, свидетельстваш.

Укх шера август бутт болалуш хиннача завкома заседане яьча итогех шоллагIча квартале социалистически яхье котъяьлар механически цеха № 2 йола комплексни бригада (бригадир М. Муталиев). Цу бригадана елар вымпел, хьалхара ахчан совгIат дир. Иштта белгалъяьхар инструментальни цеха инструментальщикий бригада (бригадир Б. Шадыжев), слесарий-сборщикий бригада (бригадир М. Яндиева).

Бригадни хьисапе болх белга юкъедоаладаро торо хилийтар массехк станока тIа цхьан саго болх белга вIаштIехьдаккха а. Болхлоша кхыйола профессеш караерзаярца балха овсарле итт процент дегIаенилга гучадаьннад экономисташта.

Цхьаккхе халю ца доархIаш хьинаре къахьег завода машинашъераша иттлагIча пятилетка шоллагIча шера. Укх шера бархI бетта планал совгIа арахийцай 440 эзар сома маьха валови продукци, хIаьта продукци дIаяхьийтара план 293 эзар сома тIеххкоачашъяьй. XIаьта дерригача доакъошкара къахьегама план кхоачашхилар 101 процент. Уж толамаш доахача дика новкъостал хилар бригадни хьисапе болх юкъебаккхарах.

Комплексни а специализировании а бригадашта теркам тIабахийта декхарийла ба цехийи участкайи кулгалхой. Бакъда, къайла дахьа дезац мотт сона, цар массаза а йоаккхо яц цхьаболча кулгалхоша. Цхьаболчар вIаштIехьадалац социалистически яхь шоай лагIех шерье. Цкъаза цу гIулакха юкъе формализм хул. Из кхоачамбоацар дIадаккха а гIерт тхо.

Къахьегам бригадни хьисапе вIаштIехьбаккхар шерде деза гIулакх да. XIанз тха заводе уйла еш ба бригадаш хозрасчете яхара. Эксперимент яра хIанзле а цхьа смена яьккхай тIеххьара хьокхам чакхбаьлча наряд язъергйолаш. Цун хьалхара толам вю а бац. ДIахо а тохкаш да из гIулакх.

Назрановски машинашъераш цIаккха ца хиннача беса дог гIоздаьнна накъабоагIа машинашъерий дезача Денна, хIаьта уж тешаш ба Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара юбилея сийна тIанйца декхараш кхоачашхургхиларах.

М. ЗУРАБОВ,
Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода ПДО начальник.

МАШИНАШЪЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Къаьнахчарех йолча машинашъеча завода вахар дIадоладелар ткъесталагIа бIаь шу чакхдоалача хана Къилбаседа-Кавказе эгтара йоккхагIа йолча паровой жIовна татаца. Цу хана предприяте болх беш бар говза аьшка пхьараш Ерохов, большевик-подпольщик Ворожев, заводе эгтара хьалхара къахьегама турпал Жиленко. Аьшка пхьараш завода вахар денна Iанзар, цу хана наггахьа мара йоаца паковкаш а еш, укхаза йоалалора забастовкаш, укхаза увттадора къахьегамхоша капиталисташкара хьадехараш.

Красномолотовцашта довз шоай завода истори. Сийлен дукха цIераш, башха-дика событеш я цуи оагIош тIа.

Пролетариата герз тIой долаш шоаш лоалла лоаттабераща классови къовсам дIаболабаьча завода болхлоша Сийлахь-боккхача Октябра а граждански тIема а шерашка топаш бе а ехка чакхъяьккхар революци, хIанз ювцаш йолча кердача Конституце проекта тIа керттера принципаш дIаяздаь дола нраз хила, керда вахар дилла бокъо а йоккхаш.

Граждански тIом чакхбаьнначул тIехьагIа тха заводах болхлоша дехар а даь «Красный молот» аьнна цIи тиллар. Красномолотовцаша дукха къахьийгад мехка мехкдаьтта машинашъеча промышленносте йоккхагIйолчарех цаI завод хилийта гIерташ.

Дега тоам а хулаш завода коллективо дагалувц стахановски болама ветераний Медянцова, Северилова, Проточанске, Иванова, завода болхлой юкъарча гIулакха мутIахьа хиннача, коммунистически къахьегама хьокхам гойтача кхычар цIераш. Шоай завода коллектива сийдола революционни традицеш дIахо а хьош, цар къаенна нормаш дIайоахар, коллектив тIахьехар къахьегама овсарле лакхъяра, предприятена хьалхашка парте оттадаь декхараш кхоачашдара.

Заводе иштта творчески къахьегаме, къыгача общественни вахаре хьахулар, чIоагIлора коммунистически кхоаненца тарлургвола керда советски саг. Цу башха-дикача нахах бIаьш бараш къонача болхлой хьехамчаш а хинна дIаэттар. Хьахилар болхлой династеш.

Завода говзанчий боккха мах бир мехкдаьттахоша. «Красный молота» продукци мехка бIаьш долча адресегIа, дунен 20 паччахьалкхенашка дIаккхухьийт.

Къаьстта маIан долаш ба шоайл хьалхагIа хиннача новкъостий революционни гIулакх тахан дIахо хьош болча болхлой таханара барт. Из барт гучабоал тIагIертта къахьегарца, починнаш хьаллацарца, производство эргайоаккхаш тоярца. Белгала гучабоал из тахан заводе тIа-тIа дукхагIа хулаш латтача комплексни бригадашка. Рыженкова, Брызгунова бригадаш я кхыболчар хьокхам эцараш. Хьалхашка латта керда производственни декхараш кхоачашдара коллектив тIахьехаш я хьалхалаттачар кхайкаяь «Цхьаккха а тIехьавусар ма хилва уллув» яха девиз.

Заводо кийчъьча изделена тамагIа оттаду — из хьаьча хIамах бола массане а бехктохкам ба, цо хьахкхайкаду «ЦIенча дег тIара бе болх» яха завода барттайнача коллектива девиз. Цул совгIа цо хьахьокх цун традицеш, принципаш, карагIдоалар, машинашъераш вахарца гIа боахаш, керда техника тIагIертта караерзаеш хьайоагIилга. Иштта болх барах завода еннай Октябрьски революце орден. Къаьнначач продукцена метта дикагIа кердагIа яр арахеца гIертилга массазара гIулакх а хинна дIаэттад заводе.

Массехк шу хьалха заводо арахеца йолаяй дикала Знак йола изделеш. Уж хIара шу ме доал дукхагIа хул.

Красномолотовцаш тоъам беш бац шоай йолча знанеехи говзалахи. цар Iомаду Iилманеи техникаеи карагIдаьннараш, дикагIйола опыт, смежни профессеш караерзаю.

Тха заводе кхехкаш ба хIама хьакхольа къахьегам. XIара денна заводера дIаккхухьийт паччахьалкхен планеи социалистически декхарийи чотах йола продукци. Иштта беш ба таханарча заман саг хьалхевара болх а. БIаьш болча пятилетка ударникай заводчанай цIераш яха йиш я. Тахан царна юкъе ба Семейкин, Беляев, Яворский, Трудский, Тимановича, Максимов, кхы дуккхабараш. Уж ба яхье хьалхалаттараш, завода коллективо доакхал дераш.

ЧIоагIа деган айденна тIанийцар красномолотовцаша СССР кердача Конституце проект. Ерригача цехашка ювцаш я из. Машинашъераша кхувла маьхе предложенеш, тIатохараш. Цу лоархIамеча документа хIара статья Iомаю.

Шоай цIейга дикача толамашца накъабаьхкаб машинашъераш.

К. СОКОЛОВ,
завода дуккхатиражни газета редактор.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ 60 ШЕРА

Пропагандистаи агитаторан долча новкъостала

Гарга кхоачаш латт доккха цIей — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизар. Доккхача политически къахьегамеи хьинарца, кердача патриотически гIулакхашца, Коммунистически парте XXV съезда исторически решенеш вахаре кхоачаш а еш Сийлахь-доккхача цIейна накъаболх советски нах. Кховзткъа шера Даьхено даьхача толамаша дог тешадеш хьахьокх общества вахара ерригача оагIошка исторе чухь ца хиннача тайпара социализмо йоккха прогресс Iалашъянь хилар.

Дуккхача къамех латтача вай сийлахьча Даьхен халкъий вежарашха болча дезалца цхьана Коммунистически парте хьалхленца Советски Iаьдал латтача 60 шера деналеи къахьегамеи сийлахь никъ беш хьабаьхкаб Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой.

ДIадахача 60 шера Нохч-ГIалгIай АССР чIоагIа дегIаена индустриальни, шерра механизаци яь социалистически юрта боахам, лакхара социалистически культура йола республика хинна дIаэттай.

Советски Iаьдал латтача шерашка вай республика боахами культуреи дегIаяра цхьайола итогаш ювцаш я «Нохч-ГIалгIай АССР 60 шера» яхача кастта кепатеха арадаргдолча юбилейни статистически сборника тIара хьанийца Нохч-ГIалгIай АССР статистически управлене кийчъянь цифраши факташи.

Доккхий хувцамаш

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци ялалехьа хIанзара Нохч-ГIалгIай АССР территори паччахьа Россе экономически тIехьайиса, Iалама рузкъаех геттара кIезиг пайда эцаш йола йист хиннай.

Революци ялалехьарча Нохч-ГIалгIайчене берригаш а хIана бац аьнна нах дешанза хиннаб; юрташка бахача нахах 99 процент дешен яздеш ховш хиннабац. Республика хIанзарча территоре тIа 1917 шера цхьоалагIча январе вахаш хиннав 406 эзар саг. ХIанз республике вах 1158,5 эзар саг, вашта аьлча кхозза дуккхагIа.

Баха нах дикка тIаккхетаро хьахьокх къахьегамхой материальни культурни боарам лакхабалар, нийсача оагIорахьа къамий дош къоастадаь хилар, хаддаза наьха унахцIено лораяра социалистически паччахьалкхено йоакхо еш хилар.

Революци ялалехьа городашка ваьхав 61 эзар саг, е 15 процент, хIаьта юрташка ваьхав 345 эзар саг, е 85 процент. ХIанз городашкеи болхлой поселкашкеи вах 504 эзар саг, е берригача бахача нахах 43,5 процент. Советски Iаьдал латтача шерашка городашка баха нах бархIазза дуккхагIа хиннаб.

Нагахьа санна республика территоре тIа революци ялалехьа цхьа город мара хиннаеце, хIанз 5 городи 4 болхлой поселоки я.

Нохч-ГIалгIай АССР дуккхача къамех латта республика я. Байшига бах 40 къамехи народностехи бола нах. Бахача нахах дуккхагIа бараш — нохчийн, гIалгIайн, эрсийн ба.

Советски Iаьдала шерашка 4-зза совгIа бийбаб нохчийн гIалгIайн.

ИНДУСТРЕ БАЬККХА БОККХА ГIА

Советски Iаьдал латтача шерашка Къилбаседа Кавказа йоккха промышленни район хинна дIаэттай Нохч-ГIалгIай АССР. Цун промышленни производства боарам 100-зза совгIа лакхбеннаб, хьаьнй промышленноста керда отраслаш: энергетически, химически, машинашъю, кхыяраш.

Промышленни производства хIанзара структура еза-йоккха промышленность дуккхагIа хиларца белгалйоалаш я. Цун удельни дозал 80 проценталтIех да. Халкъа боахама ерригача продукцех кхо дакъа дича ши дакъа промышленноста доагIаш да.

Нохч-ГIалгIай АССР вай мехка къаьнагIа ярех мехкдаьтта доаккха район я. Советски Iаьдал латтача шерашка мехкдаьтта доаккхилга 6,4-зза лакхденнад, хIаьта газ йоаккхилга 1940 шера хинначунца нийсдича 30-зза лакхденнад.

1976 шера республика электростанцеша хьаьнй 3 млрд. квт. сахьат электроэнерги, из хул 1913 шера паччахьа Россе ерригача электростанцеша хьаьь хинначул дуккхагIа.

Машиностроенеи металлообработкан продукци Советски Iаьдал латтача шерашка 2737-зза дуккхагIа хиннай.

Республике хьалъяьй керда йоккхий машиностроенеи металлобработкан предприятеш. Цига хьаю мехкдаьттеи гази йоаккхача промышленноста, приборостроенена, инструментальни, кхачан промышленноста, иштта кхыча доакъошта эшаш йола машинаши оборудовании. Ерригача арахецача промышленни продукцех 12,3 процент машиностроене продукци я.

Республике хьалъяьй цемент, кирпиш, аьшкабетони изделеш, конструкцеш хьаеш йола йоккхий предприятеш. 1940 шераца нийсдича кирпишк хьаю 6-зза, кIира йоаккхилга — 2,3-зза, сборни аьшкабетонни конструкцеш хьаелга 1960 шераца нийсдича — 2,9-зза дуккхагIа.

Советски Iаьдал латтача шерашка хьахиннай механизировании леспромхозаши лесхозаши, дахчах хIамаш ю предприятеш. Цига хьаю дуккха мебель, дахчан-шолхий плиташ, паркет, фанера.

Керда юха хьаьнй къахьегамхой хьашташ кхоачашдара йола яйга промышленность, хьалъяьй хIамаш тега, кога гIирса, трикотажни фабрикаш. Республика кхачан промышленносто дIалоац промышленни производства берригача боарамах 15 процент.

Советски Iаьдал латтача шерашка керда хьаьнй консервни, кондитерски, дулха, шурий, чхьагIар доаккха, шекар доаккха, кхыйола промышленноста отраслеш.

1913 шераца нийсдича кхачан промышленноста продукце боарам 493-зза лакхбеннаб. ХIанз цу отрасле арахец 20 эзар тонн дулха, 55 эзар тонн цIеначa шурий продукци, 140 млн. условни банка консерваш, 1,7 млн. декалитр комсий чхьагIар, кхы дуккха продукташ.

Промышленни производство дегIаярга хьежжа дегIайоагIа республика къахьегамхой хьалха латта отряд — болхлой класс. Революци ялалехьа хиннача ханаца нийсдича промышленносте болх беш бола болхлой 10-зза дуккхагIа хиннаб.

Заводаши фабрикаши хIанзарча машинащцеи оборудованещцеи кийчъянь я. Промышленноста керттера производственни фондаш лоацача хана, вешта аьлча 1960 шерагара 1976 шерага кхаччалца, 3-зза лакхъеннай.

Iилманеи техникан карагIдаьннар производствана юкъедахьар, производственни процессашта механизаци автоматизаци яр, наьха творчески инициатива лакхъялар бахьан долаш хаддаза лакхлуш йоагIа къахьегама овсарле. 1950—1976 шерашка къахьегама овсарле 2,6-зза лакхъеннай. Промышленносте чакхйоахаш я производствана специализаци концентраци яра, производственни Iилман-производственни объединенеш вIашагIйоххара мероприятеш.

1977 шу долалуш республике яр ерригача продукцех 62,7 процент продукци арахецаш йола 15 производственни объединени.

Республика индустри дегIайоалаяра йоккхий перспективаш белгалъяьй иттлагIча пятилетке. Республика промышленни производства боарам иттлагIча пятилетка шерашка 17,1 процент лакхлургба.

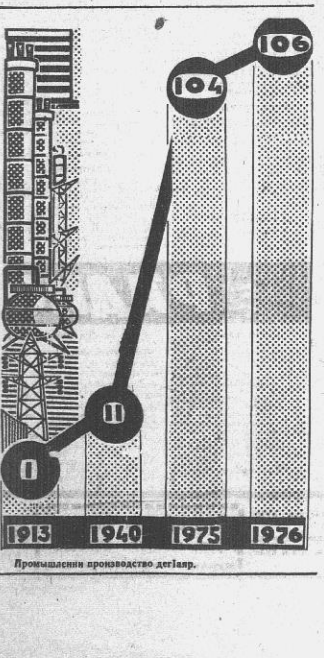

Промышленни производство дегIаяр.

ЮРТА БОАХАМ ДЕГIАБАР

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце овлан тIара хийцад юртара вахар. Льттана национализаци ярах хьахилар советски юрт социалистически дегIаяра лард.

Исторически лоацача хана советски халкъо мехка индустриализаци яра ларда тIа чакхдаьккхар ахархой боахамашта коллективизаци елга, кхоачашдир Iаьдал хьабеделлачул тIехьагIа халагIларех дола из декхар, пролетарски революце декхар.

1977 шу долалуш республике яр хIанзарча юртбоахама техникаца кийчъянь йола 45 колхози 100 совхози, цу боахамашкара керттера производственни фондаш 854 млн. сома боарам болаш я. ХIанз колхозийн совхозийн кхашка болх беш я беррига лаьрхIача 487 эзар говра низ бола 8,1 эзар трактор, 1,2 эзар комбайн, 5 эзар гаргга автомашина.

Юрта боахам дегIабоалабара даькъе мел доккхий хувцамаш хиннад хьахьокх укх цифраша: хIамаш дIаювш дола лаьтташ 1913 шера хинначунца нийсдича 1,6-зза дуккхагIа хиннад. 2-зза совгIа дуккагIа да баьцадаараши коартоли дIаювш дола лаьтташ.

Советски Iаьдал латтача шерашка республике керда оросительни системаш хьалъяра боккха болх чакхбаьккхаб, хиш дехка лаьтташ революци ялалехьа хиннача 2 эзар гектарагара 1976 шера 130,5 эзар гектарага кхоачаш дуккхагIа хиннад.

Къаьстта дуккхагIа дегIадаьхкад хиш дехка лаьтташ тIом дIабаьнначул тIехьагIарча хана. Хьалъяьй хиш дехка йоккхий системаш: Наурско-Шелковски, Надтеречни, Гудермесски. КПСС ЦК майски (1976 шера) Пленума соцамга хьежжа колхозашкеи совхозашкеи кхоачашъяьй лаьтташта мелиораци яра шерра программа.

Парте аграрни план кхоачашъяро торо хилийтай лаьтта леладелгеи хьайбаш леладелгеи дегIадоаладе. 1913 шераца нийсдича республике доаккха ялат 2,2-зза дуккхагIа да, цу даькъе кIа — 3,4-ззеи гадуаргаш — 5-ззеи а долаш.

Ялата культурай хьувкъам 1913 шера гектара тIара якъкха хиннача 7,5 центнергара 21,7 центнерга кхоачаш 1976 шера лакхбеннаб, цу даькъе хьажкIаш гектара тIара йоахаш хиннача 7,5 центнергара 25,9 центнерга а кхоач.

Республика юрта боахаме шерра дегIаденад сомий бешамаш лелаяра комсий бешамаш лелаяра. ВIашагIъеххай кэмсаш лелаю йоккхий совхозаш. 1976 шера паччахьалкхенга еккай 110 эзар тонн совгIа комсаш. Социалистически хьисапе юрта боахам эргабаккхар бахьан долаш колхозашкеи совхозашкеи вIашагIъеххай общественни хьайбаш леладара лард хинна дIаэтта йола хьайбаш леладу йоккхий фермаш. Колхозийн совхозийн фермашка тIехь-тIехьагIа дуккхагIа доаккх дулх, шура, фуаш, тха.

1916 шераца нийсдича доахан 270 эзар бежангара 301,5 эзар бежанга кхоачаш, е 1,2-зза дуккхагIа хиннад, хьаккхарч 36 эзарнегара 148,3 эзарнега кхоачаш, е 4,2-зза дуккхагIа. Жаи гаьзарийн 357 эзарнегара 744,8 эзарнега кхоачаш, е 1,2-зза дуккхагIа хиннад.

Колхозийн совхозийн фермашка эшаш йола доакъара база вIашагIйоллар, хьайбаш леладелгеи царна зооветеринарни гIулакх делгеи тоадар, хьайбай фу тоадар бахьан долаш дегIайоагIа хьайбай продуктивность.

ТIом хьалехьарча 1940 шераца нийсдича юкъера лаьрхIача хIанз цхьан Iаттагара йоаккха шура 2,4-зза дуккхагIа я, юкъера лаьрхIача цхьан устагIана тIера доаккха тха — 3,4-зза дуккхагIа да.

Юрта боахаме чакхйоахаш я юртбоахама производстве специализаци концентраци яра йола йоккхий мероприятеш.

1977 шу долалуш республике яр шура йоаккха 8 комплекс, цул совгIа доахан кхоаба боахамий юкъара 2 организаци, хьаккхарч кхоаба боахамий юкъара 2 объединени, цар йоаккх ерригa мел йоаккхача шурех 11 проценти, деррига мел доаккхача хьакхий дулхах 30 проценти.

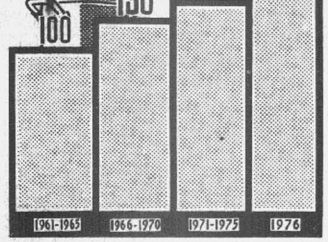

Юкъера лаьрхIача шера йоаккхаш йола юрта боахама валови продукци.

(проценташца)

IИЛМЕИ ТЕХНИКЕИ ДЕГIАЯР

Производства социалистически хьисапо торо лу Iилма-технически прогресс сихъе.

Республика халкъа боахаме хIара шу тIехьагIа дуккхагIа юкъеккхувл производственни процессашта механизаци автоматизаци елга, хьалха латта технологи, карадерзаду машинний продукцеш керда тайпаш, дегIадоагIа болхлойн гIулакхерча наьхеи творчески хьинар.

Республике хаддаза дуккхагIа хул автоматизированни, механизированни, поточни линеш. 1977 шу долалуш 415 яр уж, комплексно-механизированни участкаши цехаши — 143, автоматизированни участкаши цехаши — 61 яр.

ДуккхагIа хул кердача техникагIа балха юкъеккхувла мероприятеш. ИйслагIча пятилетка шерашкеи 1976 шереи уж балха юкъейоалаьяй 2000 гаргга.

ИйслагIча пятилетка шерашкеи 1976 шереи республике эггара хьалха хьаьнй машиний, оборудоване, аппаратий 69 керда образец.

Технически прогресса дешаш кхоачашдара даькъе боккха лоархIам болаш ба республике 10 эзар саг совгIа бола изобретателаши рационализатораши, хIара шера цар тел 14 эзарнега кхоачаш предложенеш. Изобретенеши рационализаторски предложенеши балха юкъеххувларах хьаьхула экономически пайда 15 млн. сом ба.

ДЕГIАУХ КАПИТАЛЬНИ ВЛОЖЕНЕШ

Советски Iаьдал латтача шерашка Нохч-ГIалгIай АССР кхоачашъяьй капитальни гIишлошъяра йоккха программа. Капитальни вложенеш хьежаю керда предприятеш хьалъечеи болх беш яраш эргаьха тоаечеи, наха чуIе цIенош, школаш, больницаш, кхыйола культурно-бытовой лоархIам бола объекташ хьалъеча.

Алхха 1950—1976 шерашка республике хьал а яь болх бе йолаялийтай 181 промышленни предприятии къаьст-къаьста производстваи. Хьалъяьча йоккхийча предприятешта юкъе я Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод, Грозненски химически завод, «Электроприбор», «Электроинструмент» яха, медицински инструментий, цементни заводаш, Грозненскии Вознесенскии газ чакхйоаха заводаш, Назрановски трикотажни фабрика, кхы дуккха яраш.

Советски Iаьдал латтача 60 шера республика халкъа-боахам дегIабоалабарга дIадахийтад 5,3 млрд. сом. ГIишлон-монтажни балхий боарам 3 млрд. сом гаргга ба. Эггара дукхагIа капитальни вложенеш дIаяхийтай ийслагIча пятилетке — 1,6 млрд. сом.

ТIом дIабаьнначул тIехьагIарча 1946—1976 шерашка, вешта аьлча 30 шера республике болх бе йолаялийтай 4,1 млрд. сома керттера фондаш.

ХIара шера дуккхагIа средстваш дIаухийт юрта боахама материально - технически база дегIайоалаярга. Алхха ворхIлагIча, бархIлагIча, ийслагIча пятилеткех цу гIулакха (колхозаш ца лаьрхIача) дIадахийтад 654,4 млн. сом, цул совгIа цу юкъа колхозаша дIаяхийта капитальни вложенеш 171 млн. сом я.

ИйслагIча пятилетка шерашка дIаяхийта капитальни вложенеш бархIлагIча пятилеткаца нийсйича 1,5-зза дуккхагIа я, хIаьта колхозашка—1,3-зза. 1976 шерара капитальни вложенеш колхозашца цхьана лаьрхIача 94,6 млн сом яр.

Республика городашкеи юрташкеи дуккха хьалдеш латт наха чуIе цIенош, школаш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, больницаш, кхыйола культурно-бытовой гIулакхашта эша объекташ.

ДIадахача 30 шера (1946—1976 шш.) республике хьалдаьд дерригаш 9,7 млн. квадратни метр наха чуIе цIенош, 172,4 эзар ученически моттиг йола юкъарча дешара школаш, 18,9 эзар моттиг йола деша даха ха йоацача берий учрежденеш.

ТIеххьарча хана городе Грозне хьалъяьй цIен дара йола бассейн, цирк, йолаялийтай троллейбус, хьалдаь доалаш латт драматически театр.

Республике вIашагIъеллай подрядни гIишлон организацей шерра сеть. 1977 шу долалуш хIанзарча гIишлон техникаца Iалашъянь йола уж 83 яр. ХIанз подрядни гIишлон организацеша кхоачашду дерригача гIишлон - монтажни балхех 98 процент дола балхаш.

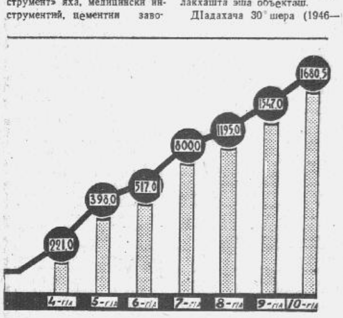

Пятилеткашка капитальни вложенеш дегIаяхкар. (млн. сом).

КУЛЬТУРА ДЕГIАЯР

Революци ялалехьа нохчийн гIалгIайн къамаш шоай йоазув доацаш, берригаш а хIана бац аьнна дешанза хиннаб. Юрта вахача 1000 сагах алхха 9 саг мара хиннавац дийша.

1914 — 1915 дешара шера Нохч-ГIалгIайчен ерригача юрташкарча, городерча юкъерча дешара школашка дешаш 12,8 эзар бер мара хиннадац. 1914 шера республикерча ерригача школашка болх беш 400 гаргга хьехархо хиннав.

Революци ялалехьа республике юкъера специальни а лакхера а дешара заведенеш хиннаяц. Иштта хиннаяц Iилман учрежденеш а. Специальни дешар деша паччахьа Россе кхыча городашка ихаб къаьст-къаьста нах. Культурни революци чакхъяккхар бахьан долаш социализмо наха образовани ялара, царга дешийтара торонаш хьаяьй, боарам боаццаш лакхденнад цар духовни вахар.

Советски Iаьдал эттача хьалхарча шерашка Нохч-ГIалгIайчене дIадаккха доладаьд нах дешанза хилар, шерагара шерага дуккхагIа хулаш хиннай школаш, дешархой, хьайийлай юкъера специальнии лакхереи дешара заведенеш. 1927 шера деша дагIа бераш 3-зза совгIа дуккхагIа хиннад, хIаьта 1940 шера республике бахача нахах хIара ялхлагIа вола саг деша вагIаш хиннав.

Советски Iаьдал латтача шерашка республика юкъарча дешара школашкара дешархой 22-зза дуккхагIа хиннаб. Школашка болх беш бола хьехархойи воспитателаши 30-зза дуккхагIа хиннаб.

ХIанз республике массе тайпарча дешара юкъеэза ва 400 эзар гаргга саг, е республике бахача нахах хIара кхоалагIа вар. Республике дуккхагIча даькъе чакхдаьккхад массава юкъарча юкъерча дешарга валар.

1920 шера республике хьайийлай эггара хьалхара ВУЗ—Грозненски мехкдаьтта институт. Итташ шераш да йоккха говзал йола специалисташ — мехкдаьтта доаккхача, мехкдаьтта чакхдоахача, химически промышленносте, геологе, граждански а промышленни а гIишлош еча, халкъа боахама кхыча доакъошка эша инженераш кийчбеш из йола. Из йоккха ВУЗ чакхъяьккхараша доккха дакъа лоац Даьхен мехкдаьтта промышленность дегIайоалаеча.

Паччахьалкхен университетеи мехкдаьтта институтеи хIанз дешаш ва 12 эзар гаргга студент.

Республике я 12 юкъера специальни дешара заведени, цар чу дешаш 15 эзар дешархо а волаш. Алхха бархIлагIчеи ийслагIчеи пятилеткай шерашка цар кийчваьв промышленноста, гIишлошъяра, торговле, общественни кхачан, унахцIено лораяра, просвещене, халкъа боахама кхыча доакъошта эша 33,5 эзар специалист.

Лакхерчеи юкъерчеи специальнии дешара заведенешкара, школашкара дешар мах боацаш да, хIаьта ВУЗ-ийн юкъерча специальнии дешара заведенешка деша багIача студентех 70 процент совгIа бараша паччахьалкхено стипенди а тел.

Нагахьа санна Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци ялалехьа Нохч-ГIалгIайчене бIаьшега кхоачаш а лакхера дешар дийша специалисташ хиннабеце хIанз республике болх беш лакхереи юкъера специальни образовани йолаш 70 эзар совгIа специалист ва.

Республике хьаьнй культурно-просветительни учрежденей йоккха сеть. 1977 шу долалуш республике яр 400 совгIа массови библиотека, 6 млн. экземпляр книжкай фонд а йолаш, 401 клубни учреждени, 351 киноустановка, 3 профессиональни театр, 2 музей, филармони, паччахьалкхен цирк.

ДЕРРИГА А САГА ВАХАР ТОАДАРА

Вай Даьхен экономически низ чIоагIбаларо а халкъа боахам дегIабоагIаш хиларо а халкъа вахара хьал тоаданза даргдоацача оттаду. Вай республика къахьегамхой материальни вахара хьал хаддаза тоалуш доагIилга, юкъера лаьрхIача хIара бетта нийду алапеш тIакхеташ, товарооборот лакхлуш, унахцIеной чуIеча цIеношкара хьалаши тоалуш доагIилга хьахьокх укх даннеша: тIеххьарча 10 шера (1966 — 1976 шш.) республике бахача наьха ахчан доходаш 2-зза лакхъеннай, тIаккхийттад къахьегамах доагIар — бахача наьха реальни доходаш дегIаахара керттера хьаст.

1976 шера республике болхлошеи гIулакхерча нахеи юкъера лаьрхIача бетта эцаш хинна алапи 132 сом дар, хIаьта тIеххьарча 20 шера 2-зза лакхденнад из. Цунца цхьана дикка лакхденнад потреблене общественни фондашкара наха дIателаш дола ахча а льготаш а.

Советски торговли дегIайоалаелга — советски халкъа вахара хьал хаддаза тоаделга Iалашдара хиланза даргдоаца хIама да.

Республике хаддаза дегIайоагIа товарооборот, розничии торговлеи общественни кхачани предприятей сеть, тоалуш йоагIа бахача наха гIулакх дара культура. Розничии товарооборота боарам, цунца общественни кхача а болаш 1976 шера 1940 шера хинначунца нийсъича (маьхаш вIаши нийслича) 10-зза лакхбеннаб. Цу юкъа розничии торговле предприятей сеть 2-ззаи общественни предприятей сеть — 3,2-ззеи дегIаенай.

ИйслагIча пятилетка шерашка кхачан товараш доххилга 25 процент тIакхийттад, кхачан доаца товараш — 42 процент.

Халкъа вахара хьал тоадалар хьахьокхаш дарех цаI да культурно-бытовой гIулакхашта боахаман эшаш дола товараш тIехь-тIехьагIа бахача наха дуккхагIа ийдеш хилар. Уж товараш нахага доххилга розничии товарооборотал сихагIа дегIадоагIа. Промышленносто дуккхагIа арахец цIагIара къахьегам аттача баккхара а вахара хьал тоадара а боахаме эшаш йола машинаши аппараташи.

ХIанз республике хIара 100 дезала лаьрхIача 70 телевизор, 58 холодильник, 72 барзкъаш дутта машин, 86 радиоприемники радиолеи кхоач.

ТIеххьарча шерашка кхы а сихагIа дегIайоагIа юртара торговли, из да городеи юртеи бахача наьха материальни культурнии боарамаш вIаши гаргаозара тIаерзаяь йола партеи правительстваи мероприятеш толамца кхоачашъеш хилар.

ЧIоагIа хувцаенай юртарча торговле товарооборота структура. Нагахьа санна революци ялалехьа а Советски Iаьдал эттача хьалхарча шерашка а юрташкарча тикашка керттерча даькъе фатаген, тух, сапа, басма мара доххаш хиннадеце хIанз юрта доххача товарий ассортимент городерча торговлерчул башхагIа йоацаш я.

Керттерча даькъе юрта бахача наха гIулакх деш йолча потребительски коопераце 1976 шера дехкад 48,5 эзар сахьат, 4,1 эзар барзкъаш дутта машин, 11,1 эзар радиоприемники радиолеи, 8,1 эзар телевизор.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци ялалехьа чуIеча цIеношка диллача халача хьалашка хиннаб болхлой. 1913 шера Грозне нах чуIеча цIеной ерригa фонд 15 эзар квадратни метр мара хиннаяц. Октябрьски революци яьннача хьалхарча шерашка мехка кхоачашъе йоланьй къахьегамхой чуIеча цIеношца Iалашбара мероприятеш.

1913 шера Грозне хиннаяц канализаци, газ, электрически сердал. Улицашкарча водопровода сеть 7,8 километр мара хиннаяц. ХIанз городашкеи города тайпарча поселкашкеи долаш да хIанзарча мел эшачунца тоадаь нах чубаха цIенош. Улицашка гIолла ехкача водопроводий дIоахал 791 километр да, канализационни сетей дIоахал — 78 километр. 200 эзар гаргга долча цIеношка газ чуйиллай.

1932 шера Грозне эггара хьалха йиллай 14 километр йIаьха трамвайни лини, Ленина улицеи Заводской райони цунца вIашагI а тохаш. 1932 шера алхха 7 трамвайни вагон мара хиннаяц. ХIаьта хIанз города центреи йоккхача болхлой районашка — Октябрьски, Заводской, Черноречье, микрорайонашка трамвайши троллейбусаши лел.

СССР — бахача наьха унахцIено лораяра йола йоакхо шийна дIатIанийца паччахьалкхе йолаш бола эггара хьалхара мохк ба. Масса тайпара дарбаш ду вайнига мах боацаш.

Нохч-ГIалгIайчен территоре тIа 1913 шера болх беш 21 лор мара хиннавац. Цхьан лоро дарба деш хиннад 20 эзар сага. Геттара дукха нах цамогаш хулаш а бовш а хиннаб, къаьстта бераш.

1913 шера республика городашкарчеи юрташкарчеи дукха йоаккха йоацача 10 больнице берригаш а 236 менги мара хиннабац. Республике бахача нахах 1,5 эзар сага цхьа менги мара кхоачаш хиннабац.

Советски Iаьдал латтача шерашка баха нах больницешца Iалашбелга 15-зза лакхденнад, лораш — 35-зза. Республике хьалъяьй амбулаторно-профилактически санитарно-эпидемиологически учрежденей йоккха сеть, цо торо хилийтай бахача наха санитарно-медицински гIулакх делга дикка тоаде.

Республика къахьегамхошта гIулакх деш, унахцIено лораеча органий 15 эзар совгIа болхло ва. Алхха дипломаш йола специалисташ — лораш, юкъера медицински персонал 10,4 эзар саг ва.

Республика унахцIено лораяра органашка болх беш ба 5 эзар совгIа нохчийн гIалгIайн кхалнах — Къаман кадрашта юкъе дукха ба хирургаш, терапевташ, окулисташ, рентгенологаш, цергий лораш, кхыбола специалисташ.

Бераштa гIулакх де а царна кхетам бала а республике тIехь-тIехьагIа дуккхагIа хьалъеш я детсадаш, берий яслеш. Цул совгIа сезонах болх беш а я берий яслеш. Аьхана хана школьникашка салаIийтара городашка а городел арахьа а вIашагIъехх пионерски лагераш, салаIара цIенош, санатореш, туристски маршруташка а экскурсешка а кхувл уж.

Медицински гIулакх дара боарам лакхбалар бахьан долаш нах бовш хилар хIара шу тIехьагIа кIезиглу. ТIом хьалехьарча 1940 шераца нийсдича нах бовлга 1970 шера шоазза гаргга кIезигденнад.

Юкъера лаьрхIача хIанзарча хана сага вахар вайнига 70 шерал тIехдоалаш дIаьха да.

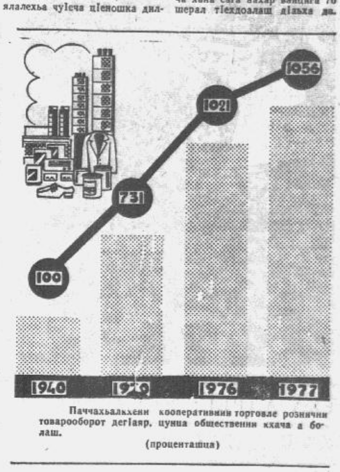

Паччахьалкхени кооперативни торговле розничии товарооборот дегIаяр, цунца общественни кхача а болаш.

(проценташца)

НАЬСАРЕ ХИННА ВIАШАГIКХЕТАРАШ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е — ХЕРСОНСКИ ОБЛАСТА ЛИТЕРАТУРА ДЕНОШ

Из вIашагIкхетар хилар Ростовера Грозне боагIача боккхача наькъа тIа, Сунженски а Назрановски а районий доазув къасттача моттиге. Маькхи тухн яйца духьалбахар наьсархой безача хьаьшашта— вошал долча Украина викалашта. Херсонски областа литератораршта: Братан Николайна, Кулиш Леонида, Шевченко Василена, Цокота Павла, царца баьхкача цар коллегашта, вай мехкахошта Ахматова Рансайна, Ведзижев Ахьмада, Яндиев Джамалдина, Боков Ахьмада, Минтик Ивана.

Шо шоай цIагIа, доттагIий болча да, — моаршал хаьттар царга парте Назрановски райкома хьалхарча секретара Беков Мажита Сергея.

Цул тIехьагIа машинаш чу ховш гулбеннараш. Город Назране чу кхачале аьрда оагIорахьа, Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIема тIа байна бIухой дIабехка боахкача боарза юххе совц уж. Цига дIабех-арахеца ка боахк Советски Союза Турпал, политрук Валентин Алексеевич Половинкин, тIема летчикаш Вадим Иванович Юдин, Георгий Николаевич Павлов. Массаволча советски сага дега чу дувша «Сийле хийла вай Дай-мехка паргIатои кортамукъален бахьан байнача турпалий» яха дешаш тIадолча IаьржачА мемориальни улга юххе дохк цар керда зизаш.

...Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» яхача Назрановски завода актови зал. Укхазарча болхлошна вIашагIкхетар дIадахьа баьхкаб поэташи прозаикаши.

Коллектива цIерагIа хьаьшашка моаршал хоатт завода партийни комитета секретара заместителя Местоев Хьасана. Цо дувц къахьегамхой гIулакхех, цар доахаца толамех, дIахо де лерхIарех, юбилейни шера социалистически яхьа байракх шоаш лакха айяь дIахьош хиларах, предприяте ше продукци дунен 30 мехка дIаухийташ хиларах.

Иист хул прозаик Боков Ахьмад. Укх шера Нохч-ГIалгIайчен йоазонхой делегаце кулгалхо а волаш из ваха хилар Херсонски областе. Цига шоаш дика тIаэцарах дийцар цо.

Цул тIехьагIа поэта Кулеш Леонида гулбеннараршта украинций меттала йийшар ше язъяь наьха дегашка ювша «Веший дог», «Гуцулочках», «Василийнай тешамерча безамах», Ахматова Рансайна хетаяь «Лоаман йоIах» яха стихотворенеш.

Иштта вIашагIкхетаре хиннарий торо хилар Кулеша язъяьча гIалгIай меттала яьхача стихашка ладувгIа а. «Дог» яха ше гIалгIай меттала яькха царех цхьа стихотворени йийшар Яндиев Джамалдина.

«Электроинструмент» заводе вIашагIкхетар дIадодача хана цу тайппара цIей дар лоаларча Назрановски трикотажни фабрике а. Швейни цеха йоккхача коллективо чIоагIа хоавхеташ тIайцар Братан Николай, Шевченко Василий, Ахматова Раиса, Ведзижев Ахьмад.

Дийнна цхьа ди дIадихьар хьаьшаша къонача городе — Назране. Уж хилар тIема а къахьегама а сийлен городской музее.

М. МАЗИЕВ, А. САГОВ.

* * *

Селхан Херсонски областа йоазонхой беза хьаьший а бах тIаэцаш хилар Урус - Мартановски района къахьегамхой. Йоазонхой хилар «Гойтинский» совхоза болхлой болча, хIаьта сайрийна ГIойтIарча культура ЦIагIа хиннача литературни сайрене дакъа а лаьцар цар.

* * *

Тахан чакхдоал селлара безаме, вежарашха вIашагIкхетарех диза хинна Нохч-ГIалгIай АССР-ра Херсонски областа литература еДнош.

Вай царца тахан Iадика ювц кхы а дуккха творчески вIашагIкхетараш хилар ловш а ловца а боаккхаш.

Доазол дехьара

МОЗАМБИКСКИ ЮРТА ГУЙРЕ

Мозамбике Iа да... Уж дешаш доагIаш лац хьийкъача баьцадаарашца, сомашца, зиза даькхха латтача магнолешца, розашца бIайхача тропически маьлхаца. Алхха, цкъаза Индийски океана тIара яьхкача морхаша мара кхоачац укхаза кIеззига шелал, дарзагIа делха догIа.

Мозамбикера Iа, кхычахьа санна — чIоагIа бехктокхаме ха. Къилбаседерча, йIайхагIа йолча мехка провинцешка хIанзале дIаде доладаьд ялаташ. Массанахьа ана юхе урагIа ухаш ба кIур. Ахархой саванна йоагаеш ба. Массехк ди даьлча цар нохарашца е гам тоxарца цамца доаккхаргда Iовкъарца хьаьндаь лаьтта, цу тIа дIаюврглья хьажкIаш е маниока — цига бахача наьха керттера кхачан продукташ. Цул тIехьагIа юрташкара кагий нах саванне гIоргба зуигатийдуарг лаха. Нагахьа санна бийсанна мара гуш доаца из аькха царна корадойя цунах бола хоам ерригача округе дIахозаргба. Зуигатийдуарг лацар укх шера йокъал а йоацаш дукха йоачаш хургхилара доля тешал да. Дынах тешаф, лаьттанца деш дола гIулакх тIехьадисар санна хIанзарчоа берригача нахах 90 процент нах бахача юрта цIийх лета гIулакх да.

«Ахархой вахар лакхерча низаца а доацаш, цар шоай кара хиларах, боахам цхьана вIашагI а кхийтта тоабе йиш хиларах нах тешабар — Мозамбик мукъаяккхара Фронта (Фрелимо) керттера декхар. — йоах юрта боакама министерства болхлоро Рон Артура. — [illegible]

Съезд хиначул тIехьагIа дIабахача ялх бетта геттара шербеннаб кооперативни болам. «Газа провинцерча 950 дезалаша вIашагIъеллай кооперативни юрт», «Иньямбанча кооператораша керда техника Iалашъяьй», «Софалерча юртий викалаша дувцаш да 1977—1978 шерий декхараш». Цу тайпарча керте яздаьраша боархъяьй республика керттерча газета «Нотисиаш» яхача газета оагIонаш.

Мехка правительствос юрта ухийтт специалисташ, техника, удобренеш. Ахархошта юкъе беш ба боккха политико-кхетама болх. «Коллективни юртах» дала йиш йоаца дакъа хинна дIаэттад центрера ухача агитатораша партийни документаши боахама хьакъехьа дола дешаши дувца клубаш, ЦIе уголокаш. Хьалхле лелаеча кооперативашка «Мариан Нгуабе», «Самора Машеле», «ЦхьоалагIча Мае» хIанзале а вIашагIъеххай партийни организацеш. Кооператорий собранешка Фрелимо — болхлой а ахархой а хьалха латтача парте — ший мугIарашка хьаийцаб цунна юкъе хила хьакъ дола ахархой.

Дукха ха йоацаш «коллективни юрта» митинге ше къамаьл деш МРМ президента Машел Самора тешал деш дийцар халкъа а республика а духьа цхьана къахьегаргдола лакха — механизированни юрта боахам хьахургбола деноп тIакхоачаргхиларах. «КIеззига ха яьлча, — аьлар цо, — бIаьшерашка мозамбикски ахархочунна бе даьллача дахчан нохаро исторически лоацар. [illegible]

Ю. БЕСПАЛЬКО, ТАСС корреспондент.

ОЛИМПИЙСКИ МОСКВА ТIАРА БАШЕННИ КРАНАШ

Башенни краний йоккхий стрелаш московски суртах дала йиш йоаца дакъа хинна даэттай: столица хьалъеш, дегIайоагIаш, доазув шердеш я. Бакъда, хетаргахьа, Москве хIанз санна дукха гIишлоний балхаш деш хиннадац: дуккхача кердача гIишлонаш тIа хьалтеха да укхаза олимпийски сооруженеш хьалъеш хиларах хоам бу хоза транспаранташ.

1980 шера хургйолча Олимпиадана кийчлуш Москвас эргайоахаш латт шиъ спортивни сооруженеш, итт керда объект хьалъеш я. Хьалъеш я олимпийцаша яхь дIахьоргйолча аренел совгIа кхыяраш а. 1980 шера городе хургья 28 эзар сага лаьрхIа керда отелаш, тайп-тайпарча олимпийски службашта дIалургйола йоккхий зданеш. Олимпийски оалаш я Останкине хьалъеш йола низ бола телецентр, дунен юкъера автоматически телефонни станци, кхыметтале «Северный луч» яхар санна дола города юкъе гIолла чакхдувла, олимпийски объекташ вIашийювза аттагIа хулийтаргдола транспортни наькъаш.

ГIишлошъераша лерхI олимпийски гIишлонашка къахьегама а материальни а ресурсаш дукхагIа тIаозарца, йолча торонех дикагIа пайда эцарца, къахьегама хьалхле лелаю методаш юкъе йоалаярца, керда, прогрессивни гIишлоний материалаши конструкцеши Iалашъярца 1977 шера де лаьрхIа хинна гIишлон-монтажни балхаш 6,3 миллион сома маьхха дукхагIа— даь даха. Уж декхараш дийцал коллективашка, дагабаьннаб московски главка чуйоагIача 33 генподрядни тресташца — Главмосстройца, Главмоспромстройца, цар субподрядчикашца. Из декхар раьза хинна къоабалдир кийс союзни министерствай гIишлоний организацеша, вешта аьлча Олимпиада-80 объекташ хьалъеча дакъа мел лоацараша.

Практико хьахьоккхача беса уж кхоачашъе торо йола планаш я. Билла баьннарг лархIа мегаргба 13,5 километр бIаьха Крылатске хьабеш латта, хIанзчул тIехьагIа кхо шу даьлча дошо медалаш къувсаш велосипедисташ — шоссейникаш яхье баргбола гергача велотрасса никъ. Монтаж яь яьннай 102 метр дIоахал дола тховна тIа схка блокаш а чуйоагIача ЦСКА къайлача манежа керттерча конструкцешта. ХIанзале дIаоттаяь яьнай 1980 шера кIалкхетаргах летарий а фехтовальщикий а къовсамга 11 эзар саг хьажа торо лургйолча трибунай аьшкабетонни конструкцеш. Монтаж еш я трибунашта, аркашта, чухьнахьара пенаш хьалдотташ латтача велотрека. Измайлове монтаж е йолаяьй универсальни спортивни зала здане колоннашта. Цхьан дешаца аьлча дукхагIа йола олимпийски объекташ хIанз хьаллакхъеннай майданашта гонахьа яьча картел.

Московски Олимпиадана, из хьалъяра шоай болхлой кулгаш тIадахийта безам бола шоай лоаIамера къона нах — энтузиасташ эзараш ба. Алхха цхьан шера, вешта аьлча 1976 шера комсомольски путевкех столице баьхкар союзни республикашкара 12 эзар зIамига саги йоIи, иштта Советски Эскарера гIулакх даь баьнна бIухой.

Укх тайппара дийцар къоначa гIишлонхочо — крановщика Новачук Виктора: «Со се футболист ва, са новкъосташа бегаш бора, аз шиъ тайппара «миIингера техача бургацаца» хьалъе йолайир Мира проспектера кхаьла стадиона майда: са кран яр хургйолча футбольни майда миIинг хьаеш металлически каркас хьал а йиза, цунах аьшкабетонни лард хилийта бетонни масса эггара хьалха чуеттар.

Европе эггара йоккхагIа йола кхаьла из стадион хьалъер я «Мосстрой» треста № 118 йола гIишлон управлени. Цун трибунаш тIа ховшаргба 45 эзар футболага хьажа баьхкараш. Олимпийски яхьаш йолча деношка керттера арена гIар чаьхх ца йоалача лаьрххIача пордоца шин даькъа екъаргья, цхьа майда баскетболисташка, вож боксерашка хургья. Шинна а майде цхьатарра хургба хьежа нах, хIаранега 20 эзар саг. Уникальни гIишло я из. ХIанз йоваш йолча кхаьлача стадионех дикагIа яраш я, кердадоаккх оаха, масала, Рио-де-Жанейрера 35 эзар саг чухоша «Маракана», Лос-Анджелесера 22000 сага лаьрхIа «Мемориал спорт арена», иштта 20000 саг чувола Дортмундера «Верстфаленхалле», Нью-Йоркера «Мэдисон сквер — гарден».

Москвана къулба-малхбузен оагIорахьа Мичурински проспекта районе, 107 гектар майдан тIа урагIа яхай Олимпийски юрт. Боккъалдар аьлча из ше я илхайтазза вIаштIардаь 18 цIа дагIарал совгIа школа а, берий бешамаш а, тикаш а, наха гIулакх ду комбинат а, аптека чуйола поликлиника а, АТС а, культура центр а, спортивни комплекс а чуйоагIа микрорайон — Олимпиада чакхъяьлча укхаза а баха ховшаргба москвичаш. ХIанзле гIишлонаш хьалъелга шерденнад укхаза: лаьттанцара балхаш ду, лардаш ехк, лаьттан кIалара сеташ я йохкаш.

1980 шера хурглолча Олимпийски ловзарашка кийчлуш ба берригa мохк. Бакъда, из кийчо еча керттера яр Москва я — Олимпиада официальни да я аьнна цIи яьккха город. Дукха оагIонаш йола из болх чакхбаккхара Мосгорисполкоме вIашагIъеллай лаьрххIа йола подразделени — 1980 шера Олимпийски ловзараш чакхдахара кийчо ергйола Керттера управлени.

Керда главк олимпийски объекташта заказаш дер хинна латт, — аьлар советски а доазол аракхьарча а журналисташна пресс—конференцеш Моссовета исполкома председателя заместителя Юшин Юре, — тIахьожам бу проектированенеи гIишлонаш хьалъяраи, вIаштIехьбоаккх хьалъеча спортивни а кхыйолча а гIишлонашта эшача оборудованена комплектаци яра болх. Цо иштта тIахьожам бергба спортивни гIирсаш, гостиницаш, общежитеш, бувзама объекташ кийчъяраи царна эксплуатаци яраи, транспорта, торговлена, юкъарча кхачанна, унахцIенонна, Олимпиаде дакъа лоацараштев хьашаштеи деча культура я быта я гIулакхашта.

Ловзараи дIадоладала кхы а кхо шу ха я, бакъда, Москва ха сихъеш я: цунна лов деррига кийчон балхаш 1979 шера ахка тIакхоачаш даь даха, вешта аьлча доазол арахьара 2000 спортсмен вийха йола СССР халкъий VII ахкан Спартакиада финальни старт хилалехьа.

Сергей Попов, Алексей Сребницкий. (АПН)

ПАНАМА. «Американски империализма олигархена духьал, къамаьи социальнии кортамукъале бахьан долаш лоаттабеча къовсаме чIоагIъе антиимпериалистически цхьоагIо» — цу тайпарча лозунгагIа чакхъяьлар США Панамски канала хьакъехьа керда договор оттадара хетаьь йола митинг. Митинге дакъа лоацаш вар мехка столице ваха 200 эзар гаргга саг.

С. СЫЧЕВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Ханнахьа кийчъе культучрежденеш

IА ХЬЕЖАРГДАЦ

Назрановски районе 15 клубний 26 библиотечнии культура учреждени я. БIаьстан юххье денз доладелар тхо уж Iан замалахьа болх бергболаш кийчъе. Е езаргйолча ремонта эша басар, гIишлон материалаш Iалашйир, дахча, кIор ийцар.

Джайрахьарча, Альти-Юртарча, иштта кхыйолча культура учрежденешка капитальни ремонт е езаш дар гIулакх. Хьалхарча шинне зданеш сов тиша хиларах диъ шера болх ца беш лаьттар. ХIаьта хIанз укх карарча хана хьа а йийлла болх беш я уж. СапаргIата а лостам болаш а я цар чу. Цу культура ЦIеношка ремонт еча культура отдела дикка гIодир Дарьяльски юртарча Совета председателя М. Мусиева, ГIишлон материалаш эцача а, уж хьатIаозача а, цул тIехьагIа ремонт еча а хьинаре дахьа лаьцар цо. Иштта цу культура ЦIен директора Д. Ахильгова а ремонт яра гIулакх дика вIаштIехьдаккхарал совгIа низи хан ца кхоаш къахьийгар ше а. Цудухьа лоацачча юкъа ийнаш техар, керда сцена хьалйир, тхов тиллар, кIираш техар. басараш хьекхар, кхыдола балхаш даь а чакхъяьккхар ремонт. ХIанз Джайрахьа баха нах паргIаттача здане фильмашкеи художественни самодеятельноста концерташкеи хьажа, тайптайпарча кружокашта болх бе, дика салаIа моттиг я.

Цу тайпара хьал долаш да дукха хана болх ца беш лаьтта ТIой-Юртара культура ЦIа а. ХIанз цига чакхъюва тайптайпара йола мероприятеш.

Укх шера аьхки мара хьадийладац Пхьилекъонгий Юртара 200 сага лаьрхIа культура ЦIа.

Дика кийчъяьй культура учрежденеш Iан замалахьа болх бе ТIой-Юрта (юрта Совета председатель Дударов, культура ЦIен директор Албаков), Долакха-Юрта (юрта Совета председатель Джандаров, клуба заведующи А. Мальсагова).

Бакъда белгалдаккханза далац долаш дола кхоачамбоацараш. Иштта «Назрановский» совхоза центральни усадьбе еттача кирпичах даьча цIагIа улл — № 3 йола городской билиотека. Цу здане тхов тишбенцаб, Iочухарцаргдолаш ийттIа латт пенаш. Ремонт е гIортарах цу помещенех гIулакх хургдолаш дац, хIаьта дита йиш йолаш дац цу чу книжкаш а, хIана аьлча уж талхаргда. Хиланза яргйоацаш я керда помещени. Культура отдел из яла низ кхоачаш яц. ХIаьта «Назрановский» совхозо (директор М. Зурабов), из помещени ца лойя библиотека дIа а къайла кхыча филиаланка гIолла да дIа-хьа декъа деаргдолаш да книжкаш. Кхы дикагIа хьал долаш яц бахача наьха цIагIа ухка библиотекаш а. Эггара хьалха из я Крепосте ХамхоевгIар коара библиотека. Из цIалг а тишденна да: догIа чуух, цIенош ийттIад. Цу культура кхуврчача пайдане агитмассови болх чакхбоаккхилга дуацилга а дац. Из духхьал книжкаш лоаттаду моттиг мара яц. Тишъенна дIаяьнна я Экажкъонгий-Юртара, Iаьлий-Юртара, БурокIалара, СурхотIара, ТIой-Юртара клубни помещенеш. ХIаьта уж Iан замалахьа болх бергболаш кийчъярах дувца эшаш а мичад. Цу юртаркашкарча культура болхлой Шеча уголокаша гоpингаш санна долча цIенолгашка бе безаш хул болх. ХIаьта из таханарча дено дIаледхарашца вIалла а тарлуш дац.

Цул совгIа Пхьилекъонгий-Юрта керда хьадийлача культура ЦIен хьахьожабаьбац котельне кочегараш, доагор эцара ахча. Из гIулакх сихха къостаде дезаш да, хIана аьлча Iа гаьна дац. ХIаьта из къоастаданза дусе отопительни система талха мегаш а да.

Оаха, района культура учреждене болхлоша дика кхетадеш да Iан замалахьа болх бергболаш кийчо е эзилга хIаьта пу балха тIа долаш дола кхоачамбоацараш дIададахара мел эшар а дергла.

М. АУШЕВ, Назрановски районни культура отдела заведующи.

Тахани кхоанеи хургда

24 сентябрь

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 14.00. Массовкай майда. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. Баьццара театр. «Социалистически законность» яха дагахьара журнал. 19.00. Кинолекторий. Тематически фильмаш. 19.00. Баьццара театр. Культура Двореца художественни самодеятельноста концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Лекционни зал. «Сийгалг» яха клуб. «Тхо хIанз бераш хинна Iац, тхо хIанз дешархой да» яха Iуйре. 18.00. Лекционни зал. Шоана, кхелетараш. «Планете гIолла гIабоах Октябро» яха кинофестиваль. «Ленинах дола дагаловцамаш» яха кинофильм. 19.00. Халхара зал. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 11.00. Парк. Болх бу аттракционаша. 19.30. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

Химикий культура Дворец. 12.00. ЦхьоалагIча класса дешархошта лаьрхIа Iуйре. 13.00. Спортивни яхьаш. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. СССР Конституце Проект ювц. «Дезал, школеи пачхаьалкхеи» яхача темах йола беседа.

25 сентябрь

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 14.00. Массовкай майда. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Музыкальни эстрада. Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 17.00. Баьццара театр. «Дзержинскеца нийсле» яхача девизагIа города дружинникий Нохч-ГIалгIай АССР МВД болхлошца вIашагIкхетар-сайре. 18.30. Баьццара театр. «Красный молот» завода культура ЦIен художественни самодеятельноста концерт. 19.00. Кинолекторий. «Социалистически законность» яха кинофестиваль. 19.00. Халхара майда. Кагирхой салаIара сайре.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.30. Шоана, кхелетараш. Болх беш да «Заманхо» яха кинотеатр. 12.00. Клуб-лаборатори. Кинодезарашта лаьрхIа консультаци. 14.00. Библиотека. «Советий Iаьдал бахьанце» яха беседа. 18.00. Лекционни зал. «Планете гIолла гIабоах Октябро» яха кинофестиваль. 19.00. Халхара зал. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 10.00. Болх бу «Къона ленинец» яхача кинотеатро. 11.00. Парк. Болх бу аттракционаша. 12.00—14.00. Берий ловзараш. 16.00. Дешара зал. Кердача литература обзор. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Къона атеист» яха клуб. «Доацачох тешарах зе мара хIама хилац» яха беседа. 11.00. Болх бу «Нийсархо» яхача кинотеатро. «Мехка гIолла» яха кинофестиваль. 13.00. Волейболах ловзара яхьаш. 17.00. Кердача художественни литература обзор. 18.00. «Ха» яха клуб. СССР кердача Конституце проектах йола беседа. Раздел. 6. Союзни республикашка пачхаьалкхен Iаьдален доал дареи органаш хьаяра лардаш. Корта 18. Автономни республикай пачхаьалкхен Iаьдален доал дарен лакхера органаш. Корта 19. Пачхаьалкхен Iаьдален доал дарен моттигашкара органаш.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 10.00. Болх бу «Объектив» яхача фотоклубо. 11.00. «Завода къахьегама династешца вIашагIкхетар» яхача темах йола берашта лаьрхIа Iуйре. 12.00. Болх бу «Космонавт» яхача кинотеатро. 17.00. ЦхьоалагIа Мая цIерагIара беш. Машинашъерий Денна хетадаь «Къовсамен къахьегамен иллеш» яхача темах дола цIей.

Хоттал

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 10—12 метр чIоагIа мух я хьекхаш хилеи фегара температура республике 23—28, Грозне 25—27 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанен ломмеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка кIезиг-дукха догIа а делхаш, къилбаседа малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи, фегара температура бийсана 6—11, дийнахьа 18—23 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

IАЛАМА ХОЗНЕ

Шин дийнахьа хилар С. М. Кирова цIерагIча культуран салаIарен парке зизайн хьун беркатийн республикански выставка. Боккъонца дола Iалама хозне цIей дар из. Укхазь вIашагIтехадар хоза розаш, гвоздикаш, иштта кхыдола зизаш, кийчъяьяр панно.

Республикански выставка хилалехьа хьалха хIара школе чакхъяьлар зизай выставкаш. ДикагIдараш хьакъоастадир.

Выставке хьажа баьхкарий теркам тIаозаш яр «Октябра 60 шу» яха Грозненски № 31 йолча юкъерча школа дешархоша дийнача зизаех йоккхача говзалца кийчъяь хинна панно, иштта Гудермесски № 1 йолча юкъерча школа дешархоши кийчдаь хинна балхаш а. Цудухьа жюре дог раьза а долаш хьалхара шиъ моттиг хьожайир цу шин школай коллективашта. Царна делар маьхе совгIаташ.

Иштта говза кийчъяьяр юнаташа «Республика беркат», «Революце ала», «Революце къонал», «15-тта республика — 15-тта йиша», «Аврора залп», иштта цIераш йола зизай композицеш. Уж кийчъяьяр Малгобекски, Сунженски, Грозненски районий школай дешархошакъонача натуралисташа.

Выставка балха юкъе дакъа лаьцар вай республикерча эзар гаргга дешархочо.

Р. ДИЕВА.

СУРТА ТIА: зизай выставке. **В. ЕЛИЗАРОВА сурт.**

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Ерригсоюзни ударни комсомольски гIишло — городе Москве Олимпийски объекташ — хьалъеча болх бе хьех оаха шо.

Олимпийски объекташ хьалъеча балха дIаэц 18 шу даьннеи 30 шерал тIех балазеи бола каменщика, столяра, плотника, монтажника, такелажника, изолировщика, бетонщика, сантехника, маляра, штукатура, плиточника, шофера, гIишлошъечеи наькъаш дехкачеи машиний механизатора говзал йола, дезал боаца граждан.

Балха дIайийцача наха Москве чуIе дика кийчъяь общежити а лу, болх беш мел йоаккхача юкъа хинна прописка а ю. Йолаш йолча нормашка хьежжа болхлошта тIадувха лаьрххIа барзкъаши кога гIирси лу. Къахьегамах доагIар сдельни да.

Къахьегамхошта культурни салаIара Главмосстрой организацей доалахьа культура ЦIенош, стадион, городал арахьа салаIара базаш я. Са лоIача хана болхлой столица музеяшка, выставкашка, Подмосковьерча хозача моттигашка кхувл.

Дувла Москве, из шуга хьежаш я шоана!

Олимпийски объекташ хьалъеча болх бе безам бараш республикерча ВЛКСМ горкомашка, райкомашка, обкоме бахка беза, 2-05-93 номерагIа телефон тоха а мегарьа.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 СЕНТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Выставка Буратино». 10.00 — «Дайноавой, шоана». Иштта да мугIарера, чоалханера бакъдараш. Письмошта дола жопаш. 10.30 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — «Ший враз» яха телевизионни дуккха серийни художественни фильм. 4-гIа серн. 12.05 — «Из шоана дулургда». Изобретателий конкурс. 12.55 — «Саг. Лаьтта. Вселенни». 13.35 — «Семург» яха телевизионни фильм. 15.20 — «УнахцIено». 16.05 — ДоттагIал» яха телевизионни журнал. 16.30 — «Хьайбай дунен тIа». 17.30 — «Городаши наьхи» яхача циклацара» Волга Оаца вIашагIакхетача моттиге» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 18.00 — Футболах йола СССР Чемпионат. ЦСКА — (Киев) Динамо. Перерывах — кердадараш. 19.45 — «Спортлото» — тираж. 19.55 — «Артлото». Эстрадни программа. 21.30 — «Ший враз» яхача телевизионни дуккха серийни художественни фильма премьера. 5-гIа серн. 22.40 — СССР Паччахьалкхен Академически Доккхача театра артистий концерт. 23.15 — Баскетболах йола Европа чемпионат. МаIа нах. Бельгера передача. Пистеньлча — кердадараш. Союза гIулакх деш ва». 11.00 — «Ший враз» яха телевизионни дуккха серийни художественни фильм 5-гIа серн. 12.10 — ЗIийх а иштта кхычарех а» яха телевизионни документальни фильм. 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Боккхача наькъа этапаш. «Iама юххе» яха художественни фильм. 1-гIа серн. 15.20 — «Музыкальни киоск». 15.50 — Тахан машинаш хьаерий Ди да. СССР еза а, транспортни а машинаш хьаяра министра Жигалина къамаьл. 16.05 — Шун письмойх. Машинаш хьаерий Денна йола музыкальни программа. 16.55 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 17.25 — «Дайн бераши» яхача циклацара «Пхи дин цхьа Iуйрен» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — ДIалокхале, са зурма» яха мультфильм. 18.25 — Общественни болх» яхача телевизионни художественни фильма премьера (Польша). 19.15 — СССР Конституце проект ювц. СССР Халкъа артиста, Вахтангова цIерах долча пачхаьалкхен Академически театра керттерча режиссера Симонова а, Советски Союза Турпала, Грузински ССР Госстроя председателя, архитектура доктора, профессора Цицишвили а къамаьлаш. 19.30 — «Илли-77». 20.00—«Кинонийкъбархой клуб». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Кинопанорама. 22.45 — Езача атлетиках йола дунен чемпионат. Германе Федеративни Республикера передача. Йистеньлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

15.20 — «ТАИН». Дешархошта йола передача. Передача дIахьу профессора Виноградова. 15.35 — «Хала гуйре» яха документальни фильм. 15.50 — Кхоана машинаш хьаерий Ди да. Къона коллектив кхийна дIаоттао. 16.20 — «Iилма-юрта боахама». Опытни боахамера репортаж. 16.50 — «ДоттагIий а шераш а» яха художественни фильм. Хьалхара, шоллагIа сераш.

II ПРОГРАММА

15.30 — «ЦIе сийрда парус» яха йоккхагIа йолча классашка дешабагIарашта йола передача. 15.50 — Шун письмойх дола концерт. 16.20 — Ион Друце. Нурадилова цIерагIча театра «Сийлахьчаьехiа сийлахье» яха спектакль (нохчий меттала). 17.50 — «Суворов» яха художественни фильм.

25 сентябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — «Зарядка е дIаотта!». 9.30 — «Гургалбетта сахьат». 10.00 — «Советски

РАДИО

24 СЕНТЯБРЬ

6.30 — Полтоаьнаша дIадоладаьча дикача гIулакхаца. Гудермесски свеклаш лелаераш болча (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20— «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Къонал. 14.30 — «Сатирически талгIе тIа» яха радиожурнал. 15.00 — Социалистически яхьа хьалхалаттараша дола концерт. 15.40 — «Пхиенa творчески сурт» яха литературни передача (гIалгIай меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 18.30 — Машинаш хьаераштa дола концерт (гIалгIай меттала).

25 СЕНТЯБРЬ

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. а7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана лувдаеза ашараш. 12.10 — «Самукънерча талгIе тIа» яха литературно-музыкальни композици (нохчий меттала). 12.30 — Ашараш. 15.15— «ЦIе сийгаш» яха дешархошта йола передача (гIалгIай меттала). 16.00 — Машинаш хьаераштa дола концерт. 18.30 — «Школьни глобус». 18.30 — Иллаца доттагIал дараштa (нохчий меттала).

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редакторан — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-61-46; промышленностан отдела — 3-42-30; юртан боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; писем — 3-74-68; бухгалтерия — 2-54-30; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05263. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 7012.